ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, (29ՐԴ ՏԱՐԻ) ԹԻՒ 14 — 14 ԹԷՇԻՐԻՆԻ ԷՎՎԷԼ 1328 — Կ. ՊՕԼԻՍ 14-27 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1912 — 17 ՋԻԼԴԱՏԷ 1330 — ԿԻՐԱԿԻ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ԿԷՍՏԱՄՍԵԱՅ
Կ. Պոլիս և Դաւառները	108 ղրուշ	54 ղրուշ
Ամերիկա	6 տալար	3 տալար
Եւրոպական երկիրներ	35 ֆրանք	17 ֆր. 50 սն

ՀԱՍՑԷ՝ Կ. Պոլիս, Պապը Ալի Ճատտեսի, թիւ 12

ՀԱՏԸ 10 ՓԱՐԱ

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

Ծանուցումներու խրատանիւթը տողը 2 ղրշ։
Կրկնուողն մէկ ծանուցումներու համար մասնաւոր պայմաններ։

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1883 ԻՆ

آره‌ولك

ارمنجه یومی غزته

باب عالی جاده‌سنده ۱۲ نومرولو اداره‌خانه

AREVELK

Journal arménien quotidien
Fondé en 1883
Babe Ali Djaddéssi No. 12 Constantinople

ՈՒՂՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

Մարդ ալրմանէ զարմանք կը գլուխ, երբ հանդիսատես կ'ըլլայ յամառօրէն կրկնուող այն արտակարգ տեսարաններուն առՋեւ զոր Պոլսոյ Ազգ. Ժողովը դժբախտութիւնը կ'ունենայ արձանագրելու իր ամէն նիստին մէջ։

Այս տեսարանները, միւսներէն տարբերութեամբ մեծ, չբաւելու համար անձնական վատ ու սուր հաշիւներէ ներշնչուած, անհեթեթ խաղաղութիւններն են։ Մարդ այս տեսարաններուն առՋեւ իր պարզութիւնը կարենալ պահել ու համոզուիլ այս առիթներուն լսիկամին գիտնականօրէն մեկնութիւն մը տալու կարող ըլլայ։

Փոքր մը պն ի ընենք, կարելի եղածին չափ հակիրճ և անիրաւ վերլուծումով մը, այս ազգութիւններէն մէկ քանին քննելու, դաղափար մը տալու համար հայ ժողովուրդին, որ ասնմանագրական կարգերու սիրահար,անհնարին կ'ըլլայ իր Ազգ. ժողովէն, որուն վրայ կը դարդարայ և գըժբաղդաբար չի գիտեր թէ իր ընտրած երեսփոխանները ի՞նչ չափն է ոչ կը մնացեն թէ իրենց։

Այս ազգութիւններու նկարագրութիւնը, անաչառ և անկախ կերպով մը դրուած, փատաՀ ենք որ պիտի գիւրանէ ժողովուրդին ընտրական ուխտաւորները, զոր հիմը կը նկատուի ասնմանագրական վարչութեան, և առանց որոշ սահմանագրութիւնը չի ծառայեր իր նպատակին։ Ժողովուրդի ընտրական ուխտաւորները ոչչով ալ ներկայական տեսակէտով, իրաւունք մը ըլլայ, էապէս անիկա պարտականութիւն մըն է դէպի ազգը։

Այս պարտականութեան և կամ իրաւունքի գործադրութիւնը այն ատեն նպատակին կը ծառայէ երբ կը կատարուի դիտակցութիւն թեկնածուին անձին և ազգութեան մասին, դիտակցութիւն այս ազգութեան ազգ. շահուց և իրաւանց հանձնարարութեան վերաբերեալ։

Այն ազգինքները, զոր պիտի յիշենք հոս, այս նկարագրութեանց մէջներն, այն վատերը որոնց ազգայնութիւնը, անհաղորդութիւնը ժողովուրդը ինք պիտի գնահատէ, յոյս կայ որ ոչ սակաւ հատատուած պիտի ըլլանք թէ հանդիսի գործիչ մը դերը ինչպէս կ'ըմբռնենք, հրապարակագրի մը պարտականութիւնը ինչպէս կը սահմանենք։

Ամենէն դիտութիւններու մէջ հանդիսութեան հետ խորհրդի նստող մարդը պէտք է գիտնայ որ իր նկարագրին, քննելիք ազգութիւնն մէջ ոչչան ալ մեղրոտ, սիրելի ըլլայ, —ինչ որ իր պարտքն է— ազգութեան տիրոջ անձին մասին ալ նոյնչափ յայտնելիք կը պարտի։

Մեր փորձը պիտի ցուցնէ թէ ոչ սահմանն յայտած պիտի ըլլայ այս կոմսոը։

Գ. ՏԷՐ-ՄԱՎԱՍԻԱՆԱՆ

ԱԻՈՒՐ ՊԱՏՇԱՃԻ

Պատերազմը,— թող ներէ թեմ Ֆրանսայի նախարարներու Մ. Փուանքարէ, որ հանրակ իր խաղաղարար ջանքերուն դարձեալ պատերազմի վրայ կը խօսիմ,— Պալքանեան պատերազմը ոչՋախոն ու լրջամիտ մարդոց կողմէ նկատուած է հարկաւոր չարիք մը, հիշատակութեան պէս։

Ես պիտի ըսեմ սակայն որ անտիպոյ բաներ մըն է պատերազմ և սասվ կը դանդաղուի ամանակներէն, որ միշտ կը մնայ հարկաւոր չարիք մը։

Շատ եղեր կ'ըլլայ մի առ մի այսպէս յիշատակել ներկայ պատերազմին անակնկալ բաներէն, իրրեւ ապացոյց վերի ը�մոյ։

Գոնանեք ուրեմն միայն համար կարեւորագոյնը մէջ բերելով։

Բուլգարիի նահանգներուն բարեկարգութենէն առաջ, որ սեղմ սուտ Պալքանեան պատերազմին, կար մեր Պատրիարքարանի ներքին բարեկարգութեան և վերակաղ մութեան հարցը, որուն համար կը սաքնին ու Կաշխատին չորս տարի է վեր եկող գացող վարչութիւններն ու պատրիարքները, առանց արդիւնքի մը հասնելու։

Եւ հաւանօրէն Պատրիարքարանի նոր չէնքը պիտի սուտերէր, պիտի հինեար, ուրեմն նոր չէնք մը պիտի չմուռէր ու տատիւն այդ խնդիրը իր լուծումը չպիտի գտնէր, եթէ այս պատերազմը չծագէր յանկարծ։

Որոմնեանէ, գիտցած եղիր, թերեւս Պալքանեան պատերազմը չբարեկարգ Մակեդոնիան, բայց ապահովաբար պիտի բարեկարգէ Ազգային Պատրիարքարանը։

Թերեւ է գիտնալ թէ կ'ուզէ՞ որ պուլկարական, սերբական, գաղատական և յունական բանակները ջարդու փչաբ ըլլան մեր Պատրիարքարանի բարեկարգութեանը համար.

բայց ինչ ընենք, նախանամութեան ճամբաները սարդրնակ են...։

Բարեմիտ ընթերցողը գուցէ տատիւն չի հասկացու թէ ինչ ըսել կ'ուզեմ, բայց ուշիմ ընթերցողը արդէն իսկ կռահած ըլլալու է անպատճառ։

Զեմ ըսեր նարէտանին Հոնային պէս՝

— Ուրեմն, թող ուշիմ ընթերցողը իր հասկացածը բացատրէ բարեմիտ ընթերցողին...

Այլ բարեմիտ ընթերցողին կը յիշեցնեմ Դատարան նախարարութեան այն թեկնածուին որով ծանուցած է Պատրիարքարան թէ Պատրիարքարանի պաշտօնեաները ո և է պաշտօնական հանդիսաւոր ընելին և կը նշանակուին իրը պարզ անհատներ, հետեւաբար անոնք ալ պիտի վերաբերուին։

Կենդանագրեալ անուշա Պատրիարքարանի պաշտօնեաներու քաղաքական բանակը, Բարթող էֆ. Թէլեան ու Կարապետ էֆ. Խաչատուրեանի հրամանատարութեան տակ, աջ ու ձախ թեւերը զարգացած Տիգրան էֆ. Արփիարեանով ու Յ. էֆ. Արփիարով։

Անգամ մը որ այդ բանակը յաջող խորհուրդ չեմ կարծեր որ մինչեւ Դանուբ հասնելով պիտի գոնայ, այլ պիտի ազէ իր գրօշակը տնկել Պալքիկ ծովու եզերը, հասնելէն Բրանիշտատ մէջ։

Նկատի առնելով այս Անհիրաւեան արշաւանքին երկարատեւութիւնը, կրնանք յուսալ որ ժամանակ չպիտի պակսի մեզ ապրելու Պատրիարքարանը ուրեմն մինչեւ գլուխը բարեկարգելու և վերակազմելու, բան տարիներէ ի վեր պատրաստուած ծրագիրներուն։

Այսպէս ուրեմն, Եւրոպական պետութիւնները կրնան հանգիստ թէ Պալքանեան պատերազմը, ինչ որ ալ ըլլայ իր արդիւնքը, չպիտի կրնայ խախտել «Ծիածանքն» բայց մենք ալ կրնանք հանգիստ որ պիտի փոխէ մեր Պատրիարքարանի վիճակը։

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

ԱՐԵՒԵԼՔԻ յատուկ Տպարանական կազմակերպութիւնը լրացած չըլլալուն, թերթը առժամապէս միայն կը նրատարակուի մեկ։

ԱՌՏՈՒԱՆ ԴԷՄ

ՔԸՐՔ ՔԻԼԻՍԷԻ ՕՍՄ. ԲԱՆԱԿԸ

Օսմ. Գործակալութիւնը արտօնուած է ծանուցանելու թէ Քըրք Քիլիսէի օսմ. բանակը քաղաքին հարաւային արեւելեան կողմը կը գտնուի և արեւելեան բանակին առնուած լուրերը ապատովիչ են։

ՍՈՒԻՆԱՒՈՐ ԲՈՒՌՆ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏ

Վերջին պատուն կը տեղեկանանք թէ Իզմիրի զօրաբաժինը սուինները կիրկնոյ խառն կրակ մը մղած է Պուլկար բանակին հետ, որու մէջեղին Պուլկար զինուորները պարտուած են հարկաւ ուելի զոհեր տալով։

ՍԵՐԲ ԲԱՆԱԿԸ ՍԿԻԷՊ ԾԶԱԾ

Վերջին պատուն կը տեղեկանանք թէ սերբ բանակը Սկիւպ իջած է։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Օսմ. կառավարութիւնը արդիւնց արձանքի ինչպէս նաև յարդի և խարի (չարխոտ) արտադրումը էրդրումէն։

ՌՈՒՍԻԱ ԱՆԿՈՂՄՆԱԿԱԼ

Բեմերսպուրգի քաղաքը 100,000 բուռղ նուիրեց ի նպաստ Պալքանի պատերազմին։ Ասիկա զժուար գիրքի մէջ դրաւ կառավարութիւնը։ Ոչ այս նուիրատուութիւնը և ոչ Տումայի հանգիստական հեռագիրը չընդունուեցաւ իշխանութիւններուն կողմէ, որպէս զի կողմնակցութիւն չնկատուի։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՐՏԱՍՈՎՈՐ ԺՈՂՈՎ ԿԱՅՍ-ՊԱԼԱՏԱՆ ՄԷՋ

Եբէկ Վարչապետ Ղազի Մուխթար փաշա կէս օրէն առաջ ժամը 3ին կայս. Պալատ եղեր է, նախագահները և պետական ընդհանուրութեան անդամներուն հետ դրուելու ի նիստ հրաւիրեց։ Նիստին ներկայ էին նախարարներէն զատ Մեջլիսի նախագահ Ֆէրիտ, Մոլլային և սենատորի փոխանորդ և նախարարութեան խորհրդական Ֆուատ, Մեջլիսի անդամ Լութֆի Բիշտի, Հիւսէին Հիլմի, Բէշիր Աֆիֆ, Մուշիր Ֆուատ, Մահմուտ Շեվքէթ, Թոդանօթաճիք Բիրը, Աբդիլիոյ բարեհորդմանց յանձնաժողովի նախագահ Մուշիր Իսրահիմ փաշաները, Մանասիերցի Իսմայիլ Հաքքը, Պեսարիա էֆ. ները, Վարչական խորհրդական Ատիլ պէյ, Պետական Խորհրդոյ Վճռաբեկ ատեանի նախագահ Տամատ Մեհմէտ Շերիֆ փաշա, Տէֆթէրտարի վերատեսուչ Մահմուտ Լաթաֆ էֆ., Ֆէթվա Լիմնի, Բաշիրի և Անատոլուի Գաղասկիները, Պոլսոյ նախորդ երեսփոխան Մուսթաֆա Ազմ էֆ։

Ժողովը պարտուն նախարարներու յանուն դանիէլ մէջ նիստ գումարելով մինչեւ գիշերուան ժամ 9ն էր օրուան կայսրութեան վրայ խորհրդակցութիւններ կատարեց։ Նիստի մէջեղն ընդ. բանակատեղի գտնուող Պատերազմական նախարար Նազիմ փաշայի հետ հեռագրով երկար բանակցութիւններ կատարուեցան։ Նազիմ փաշա իր հեռագիրներուն մէջ յայտնած է որ պետութեան զինուորական պարտքը բաւականացնելու համար պէտք եղած միջոցները ձեռք առնուած են, զինուորներուն հոգեկան ազատագրութիւնները գոհացուցիչ են և բանակը յաջող արդարակի տեսակը վերջացած է։ Նէյլի եւ Իսմայիլ տարածութեան պատճառաւ նիստին ներկայ չգտնուելով, Ֆէթվա Լիմնի եկիշնոյն իրեն փոխանորդեց։ Նախորդ Վարչապետ Սաիտ փաշա տարածութիւնը առարկելով հաւանելին չէր պատասխանած։ Տամատ Շերիֆ փաշա քանիցս կայս. ներկայութեան ընդունուեցաւ և ժողովին խորհրդակցութեանց մասին տեղեկութիւններ տուաւ։ Իշխելուը, կեդրոնական վերջ, Մեջլիսի անդամներ և ուրիշ պետական պաշտօնեաներ կայս. պալատէն մեկնելով, նախարարները խորհրդականներու հետ կրկին նիստ գումարեցին և Նազիմ փաշայ այս նիստի մէջ տրուած որոշումները Վարչական Խորհրդոյ հետ։

*** Կը լսենք որ այն ատենուան նիստի մէջեղեն, պատերազմ և զինուորական դիրքորոշման մասին երբ խորհրդակցութիւն կատարել ուզուեր է, Մեջլիսի անդամներէն Մուշիր Ֆուատ, Մահմուտ Շեվքէթ և Թոդանօթաճիք Բիրը փաշաները ընդդիմանալով առարկեր են թէ այս ժողովին մէջ բանակի վերաբերեալ ոչ խորհրդակցութիւն կատարել և ոչ ալ որոշում տալ կարելի չէ, և թէ այս մասին ըլլալիք խորհրդակցութիւնները Պատերազմական նախարար Նազիմ փաշայի հետ բանակցելով պէտք է կատարել։ Ասոր վրայ հեռագրով ժողովը բանակցութեան մտած է Պատերազմական նախարարի հետ։

ԲՐԷՎԷԶԱՅԻ ՌՄԲԱԿՈՏՈՒՄԸ

Հեղէն նաւամարտիրը բռնուն կրկին և երկար ատեն սպասուած է Բրէվէզայի դաւանագրաստը։ Օսմ. ուժերուն կատաղի դիմադրութիւն մը բրած են։ Նաւամարտիրի հրամանատարը սանոնելով որ իր ջանքերը ապարդիւն պիտի ըլլան և թշնամւոյ մարտաձեւերը պիտի ինքնատիպ ցամաքէն նետուած առնուելու, խորհրդակցութիւն տեսած է քաջարի և Սարանսոյ Երվիզ։

ՀԵԼԼԷՆԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ

Եանեայի կուսակալի փոխանորդը Հոկտ. 12 թիւով կը հեռագրէ Բ. Դրան. — «Լոթոսը սովորեցանք պարպել, թշնամին ներս քաշուիլ փնտրելու համար։ Յետոյ թշնամին կողմէն ստուար Գոմ-Ճատաէսի և Կրեսովայի ուղղութիւնը ամր. զինուորներու կողմէ հերոսական յարձակումով պաշարեցան և թշնամին ցնցուցան եղաւ։ Լաղմիզոնը ազատ։ Թշնամին մեր մասով այժմը խաղաղ կը հետաքրքրուի։

ԶՕՐ. ԼԱՔՐՈՒԱՅԻ ԿԱՐԾԻՔԸ

Բարիզ, 25 Հոկտ.— Զոր. Լաքրուա Թանի մէջ կը գրէ թէ չատ կարելի է որ Թուրքերը Կիրկիլիսէ և Դըրը-Քիլիսէի մէջ ունենան նուազագոյն այժ մը, որ սակայն կարող ըլլայ պուլկար զինուորներուն թափը կարել։ Թուրքերը յետոյ պիտի կրնան ստուար այժերով բռնուն յարձակում մը գործել պանդանելով երկրորդային և Կ. Պոլսոյ հետ հաղորդակցութիւնը։ Զանազանութեան պարագային, իրենց հետեւ պիտի ունենան Զանգեզուրի ամրութիւնները, որոնք կը պաշտպանեն Կ. Պոլիս։ Զոր. Լաքրուա կը կարծէ թէ Թուրքերը Կիրկիլիսէ մէջ պիտի չմնան։ Ցաղթանակը, կ'ըսէ, ամրոցներուն հետեւ չի գտնուիր, այլ բաց դաշտի վրայ։ Եթէ Պուլկարները Կ. Պոլսոյ վրայ քալեն, Թրքական ստուար այժերը պիտի գանեն իրենց ուղիները։ Այն ատեն ինչպէս պիտի կրնան իրենց պարտնասարաձ ապատոլիոյ Թուրքերը ուզեն ճամբայ պիտի փնտրեն։ Պուլկարական յարձակումը ապատուութիւն կը գործէ եւրոպական մեծարանի վրայ, բայց զինուորական գործերու տեսակէտ կարդարացնեն Պուլկարներուն ռազմական ծրագիրները։

ԷՏԻՐՆԷԻ ՎՐԱՅ ՆՈՐ ՅԱՐՁԱԿՈՒՄ

Երէկ ուշ ատեն զրոյց կար թէ Էտրնէի վրայ յարձակում մը գործուած, բայց հա մնուած է։ Այս օրերս մեծ ճակատամարտ մը կը սպասուի։

ԷՏԻՐՆԷԻ ՊԱՇԱՐՄԱՆ ԶՐՈՅՑԸ

Երէկ ուշ ատեն զրոյց կը չրջէր թէ Էտրնէ պաշարուած է, բայց այս մասին ոչ է պաշտօնական լուր հասած չէ։

ԲՈՒՌՆ ԿՈՒԻՆԵՐ ԷՏԻՐՆԷԻ ԱՌՋԵՒ

Էտիրնէ, 13 Հոկտ. ժամը 12 (Թրքական ալրիւրի)։—Ցարձակոյսական դիրք բռնող մեր զինուորները երէկ և այս գիշեր կռիւ չարունակելով թշնամին ետապին կորուստ պատճառեցին և հա մղեցին զայն։ Սպանուածներուն մէջ Սերբեր կան։ Թշնամի զիակները այնչափ չատ են որ, հիւանդութեան տեղի չտալու համար, պիտի վերցուին։ Թշնամին չատ մը մանրիսեր, գերի, ձի զրաւեցինք։ Քաղաքին մէջ քօմիթատներ ձերբակալուեցան։ Ամբողջ բանակը կը յառաջանայ։

ԲԸՐԲ ԲԻԼԻՍԷՆ Բ՞ՆԶՊԷՍ ԱՌՆՈՒԵՑԱՒ

«Թէյրիճ» Պոպա Էսիիկին ուսացած է հետեւեալ հեռագիրը, Հոկտ. 13 թիւով. — «Շնվաթի Թօրկաս վարչի հրամանին տակ գտնուած զէն. ոյժ մը ուրիշ ուրիշ զորամասերի մը հետ երկու կողմէ պաշարեց թշնամին և յաջողցան հա առնել Բըրք Բիլիսէն։ Թշնամի զինուորները բաղմաթիւ ռազմանիւթ թողուլ և հրացաններ նետելով փախան։ Իրենց կորուստը մեծ է։ Օսմ. զինուորները «Ալլահ, Ալլահ» պոռալով կը հետապնդեն թշնամին։ Հեռագրական հաղորդակցութիւնները վերականգնուեցան։»

*** Երէկ, պատահական վարչութիւնը հեռագրատան տեղեկութիւն ուզեց Գրբդ-Քիլիսէի օսմ. զինուորական իշխանութենէն տեղւոյն մէջ կատարուող ընդհարումներու վերջին արդիւնքին վրայ։ Հասած պատասխանին մէջ կը յայտնուէր թէ ճակատամարտը սասակութեամբ կը չարունակուի և վերջանալու պէս արդիւնքը պիտի հաղորդուի։

*** Կը տեղեկանանք թէ Սամսոնի ապայակոյտի նախագահ Ճէմալ պէյի, ինչպէս նաև Եավէր փաշայի հրամանատարութեան տակ գտնուող զինուորական ոյժերը Գրբդ-Քիլիսէի օսմ. զինուորներուն օգնութեան փութալով, յաջողած են երեք մասերի կրակի բռնել պուլկար բանակը և կատաղի կերպով կը Ջանան ցիրուցան ընել թշնամին։

ՊԱՐՏԱԶԱՆՑ ՁԻՆՈՒՈՐՆԵՐԸ

Ռազմաղաշտի վրայ իրենց պարտականութեան մէջ թերացող կարգ մը ոչ խրատ զինուորներ զինուորական պատժոյ ենթարկուած են։

ՌՈՒՍԻԱ ՁԷՋՈՔՈՒԹԻՒՆ ՁԻ ՀՌՉԱԿԵՐ

Բարիզ, 25 Հոկտ.— «Թան» Բեմերսպուրգէն հաստատի աղբիւրէ կ'իմանայ թէ Ռուս կառավարութիւնը չէզոքութեան յայտարարութիւն պիտի չընէ, մինչեւ որ Աստրիա չէզոք հռչակէ ինքզինքը։ «Ռէյ» կը գրէ. «Եթէ հետեւէինք հանրաստանական բարոյ, փոյթն ակլնեաստրութիւն մը պիտի ունենայինք, բայց հետեւանքը դէպ պիտի ըլլար, վասնզի առանձին պիտի մնայինք և ամէն օժանդակութիւն պիտի կորսնցնէինք»։ «Թան» հաւատարիմ կը յայտնէ այս արդարայի դիտաղութիւններուն։

ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ ՆՈՐ ՅԱՐՁԱԿՈՒՄ

Վիեննայի թերթերը Սոֆիայէ հեռագիր ստացած են թէ պուլկարական ստուար դրամատիր մը Թրնովայէն կը յառաջանայ Սեւ Ծովի եզերքէն անցնելով(?)։ «Տէյլի Թելեկրաֆ»ի պատերազմական թղթակիցը կ'ըսէ թէ էսկիզիի չարշ գործող պուլկարական զինուորներուն թիւը 300,000ի կը հասնի։

ԱՍԻԱԿԱՆ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՇՈՒՐԵՋԵՐՔՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ԶՈՒՄԲԱԿՈՏՈՒԻՆ

Հաստատ աղբիւրէ կը տեղեկանանք թէ Մեծ ազգութեանց դաշինքներուն միջնորդութեամբ պատերազմին վերջ մը տալու համար կատարուող բանակցութեանց միջոցին ներկայ պատերազմին Թուրքիոյ ուրիշ մասերուն վրայ չարաձիգը պարագան։ Մեծ ազգութիւնք որոշած են առաջին պատնէշութեամբ հաւաքական դիմում մը կատարել պատերազմը դադրեցնելու համար, բայց յարմար դատած են այժմէն խիստ ազդարարել Պալքանեան ազգութիւններուն որ մինչեւ Եւրոպան կան Թուրքիոյ վրայ յարձակելով բանականան և զրոյց գանուին Ասիական Թուրքիոյ ծովեզերքները ազատագրելէ։

ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆՆԵՐՈՒ Ա. ԲԱՐԳՄԱՆՆԵՐԸ Բ. ԴՐԱՆ ՄԷՋ

Անգլիական, Ռուսական, Գերմանական և Ֆրանսական դեսպանատուններու Թարգմանները երէկ Բ. Դրան գացին, Արտաքին գործերու խորհրդական Ճոշանեան էֆ. Գրագրմանի հետ տեսակցութիւններ ունեցան։

ՖՐԱՆՍ. ԱՌԱՋԱՐԿԸ ՄԵՐԺՈՒԱԾ

Բարիզ, 26 Հոկտ.— Լոնտոնէն կը հեռագրուի «Էքս տը Բասի»ի. «Յայտնի է տերութիւնք յանձնաստար եղած են Տոյչին «սիմպոզիում»ն պատրաստել, բայց առ համար զինուորական ա՛ և է միջոց ձեռք չէ առնուած, և Սեպտ. 22ի Ֆրանս. առաջարկը, այ հաւաքական զինուորական գործողութիւն կատարել կը արամադրէր, մեր ժամացաց ի՞ր ի՞ն ամրոցներուն։ Այսօր այնպէս կը նկատուի որ տերութիւններու յանձնառութիւնը արդէն մը չունի։

ՌՈՒՄԱՆԻԱ ԿԸ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԻ

Ռումանիա գաղտնի կերպով զինուորական պատրաստութիւններ կը տեսնէ, Պալքանեան դաշնակից տերութիւններու հանդէպ դիրքերու ձեռք առնելու և սահմանակից ընդարձակում ձեռք բերելու համար։

Պուլգրեսք, 25 Հոկտ.— Նոր սարքերը այսօր ժողով գումարեցին և պատերազմական նախարարին զինուորական վարիչները քննարկեցին։

ՌԱԶՄԱՆԻԹԵՐՈՒ ԳՐԱՒՈՒՄ

Բիսքրա, 26 Հոկտ.— Հունգարական կառավարութիւնը գրաւեց 27 վագոն վառ. ռուքներ, որոնք կը պատկանին Պալկիրլոյ։

ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐԸ ԿԸ ՏԵՂԱՒՈՐՈՒԻՆ

Թաղեցիներ չէջնակ քաղաքներէն և գիւղերէն գալիք խրամներու բնակութեան համար, պետական բոլոր թափուր չէնքերուն մէջ հարկ եղած պատրաստութիւնները կատարուեցան։ Գաղթականութիւնը Պոլսոյ պարտէզ առնելու ցան պատրաստելու հրաման առաւ։

ԷՐԷՅԼԼԻԻ ԴԷՊՔԸ

50-60 Հոկտեմբերի գիշերուան հրատարակուած մը Էրէյլիի (Սեւ ծով) մէջ սպառնալիք մը բանած ըլլալով, անմիջապէս մեծաքայ վայրերէն բատարանոցի ատենի զինուորներ փութացան և հրատարերը հեռացուցած են։ Կեդր. կառավարութիւնը հարկ եղած կարգադրութիւնները փութացուց։

ՀՌՈՄԻ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԴԵՍՊԱՆԸ

Սոֆիայի օսմ. նախորդ դեսպան և Թուրքիս խորհրդական հաստատեան օսմ. պատերազմի Նազիմ պէյ Հոմի դեսպան անուանուեցաւ։

ՊԱՎԻԼԻՈՅԻ ՆԱՒԱՐԱՒԻ ՄԸ ԿԱՐԾԻՔԸ. ՊԱԼՊԱՆԵԱՆ ԴԻՊԵՐՈՒՆՈՒ ՎՐԱՅ

Սիւնիա, 25 Հոկտ.— Պավիլիոյի վարչական Հերիլիսի, հարցումի մը պատասխանելով, յայտարարած է որ հարկ չկայ նեղանալ Դանչանցիներու Հարրի Աբասարէն գործոյ յանձնուելը, որովհետեւ կասկածելիները հանուեցան որ Պալքանեան պետերը չեղեցան պիտի մնան։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԲԱԼՈՐ ՇՈՒԿԱՆԵՐԸ ԳՈՅՈՒԱԾ

Վանտայէ հասած մանուսար անկոկութեանց համաձայն, Սոֆիայի, Ֆիլիպէլի, Վանայի և վերջապէս բոլոր Պուլկարիոյ շուկաները գոյուած են և 15 տարեկանէն վերի բոլոր արները զինուոր արձանագրուած են։ Իսկ մանուկներն ու կիները սրոսապատակ գարի են, զրանցները լցուած են ու կատարութեան կողմէ կը կարդացուին։ Կենդրոն սեր գրէր ուած են իրենց գլուխը։ Ամէն կողմ սուգ տիրած է։

*** Պուլկարական մէջ առուս կամաւորները բանական ստուար թիւ մը կը կազմեն

ԴԱՇԼԻՃԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԶՐՈՅՑ

Երէկ զրոյց տարածուեցաւ թէ Ղազի Մուխթար փաշայի գաղթը պիտի հրատարակուի և Քեամիլ փաշայի նախագահութեան տակ նոր գաղթի մը պիտի կանչուի։ Մեր առաջադրեալ տեղեկութեան համեմատ, այս զրոյցը բարձրագոյն անձնական է, որովհետեւ ներկայ պարագային մէջ գաղթի փոփոխութիւն մը բնաւ համաձայն չէ երկրին շահերուն։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ԱՐԳԻԼՈՒԱԾ ՆԻՒԹԵՐՈՒ ՑԱՆԿԸ

Վարչական խորհրդի կողմէ երէկ հետեւեալը հաղորդուեցաւ մամուլին. — Իբրեւ պատերազմական արգիլեալ ապրանք նկատուած են հետեւեալները, որոնք խնայելի պիտի գրաւուին։

1. Ամէն կարգի զէնքեր, հրացաններ և ատրճանակներ, բոլոր յարակից մասերը և կազմածներուն։

2. Ամէն կարգի ռումբեր և թարիլներ, փամփուշտներ և ատոնց յարակից մասերը։

3. Կապար կամ ըլմիկ, պատերազմի մէջ գործածուող պայթուցիկ վառոդ և քիմիական բաղադրութիւններ և այլ պայթուցիկ նիւթեր։

4. Սիլիֆաթ ալ բոյտաս, ծծումբ, պատերազմի յատուկ չեղող վառոդներ, հանքային նիւթեր, թունաւոր պայթեցնելու յատուկ «գոնեսոյներ», ռազմանիւթի ռազմական պիտոյից կազմեր, գազերներ, պատերազմի մէջ գործածելի ամէն կարգ հաղորդակցութեան միջոցներ և ատոնց յարակից մասերը։

5. Պատերազմի մէջ գործածուող մեքենաներ, գործիքներ և կազմածներ, ինչպէս նաև ատոնց յարակից մասերը։

6. Ամէն կարգի զինուորական զգեստներ, կերպասներ, կոշիկներ, զին. ձի կազմածներ, համաներ, թամբեր և յարակից մասերը։ Զինու կազմածներու յատուկ ամէն կարգի իրեր, և վերջապէս կապերու և ձիերու յատուկ իրերներ։

7. Լաստներ և ատոնց յարակից մասերը, սաճ և պլիճ սալամաներ, ձիւ պոներ և պարագաներներու կողմէ գործածելի նիւթեր, սանդարներ և զանազան գործիքներ ու կազմածներ։

8. Երեք չորրորդ և հինգ ոտիերորդ մասնաչափ տրամաղիծ ունեցող ոլորտ թերթեր, անկիւնաւոր երկաթներ, պտուտակներ և պղտպտաս, և ուղղական կապերինչպէս նաև մասնատներու մէջ գործածուող նիւթեր։

9. Թուտրեր և ատոնց պատրաստութեան յատուկ ծովային և ցամաքային ռազմական գործիքներու նորոգման կամ չնորհման յատուկ գործիքներ և մեքենաներ։

10. Օդապարիկներ, օդանաւեր, և ատոնց յարակից մասերը ու գործիքներ

11. Պատերազմի մէջ գործածելի կապերի և բնաւոր ձիեր։

ԴԻՊԱՆԱՆ

ԱՐԻՒՆԻ ԵՂԲԱՅՐՈՒԹԻՒՆԸ

— Տղա՛ս, եթէ վէրքդ թեթեւ է, տարքի երթիր և հրացանդ լեցո՛ւր, քառասնամեայ հոգատարութիւնս ունիս։

Ալի չսպասեցաւ։ Երկրորդ ու երրորդ փամփուշտն մէն ալ լեցուց և կրակեց։

Զարթոց փամփուշտը լեցնելու տանն չտուեցաւ։ Խնձորի վրայ գարձաւ տեղամ մը ու գնդին գլորեցաւ։

Թշնամին հաշիւ հարիւր յիսուն քայլ հեռու էր իրենց։ Ալի ու անոնց մէջտեղը սաստիկ սարեր ու ձորեր։ Ամէնքն ալ իմ հայրենակցաներս էին։ Ինձի պէս ոտի կանգնած։

— Զատակնե՛ր, քաջութիւն։ Թշնամին ձեր երկրի տարածին է։ Ասոնցի պէս կռուեցէք...։

Հարիւրապետը խօսքը չկրցաւ ուրախ։ որովհետև գնդակ մը անոր կուրծքը ծակեր էր։

Ու վիճաբանները սեսնելով որ հարիւրապետը ձիէն վար կ'իյնայ, իրենց կառուցմունքը կրկնապատկեցին։

Բայց ասիկա անկանոն, սանձարձակ կռիւ մը եղաւ։

Գնացակները կարկաւ պէս կը տեղային իրենց վրայ։ Թշնամիին առաւելութիւնը ուսկէ՞ն գալը։ Ինչպէս ամէնքս գիտենանք, հեծելազօրքի ձիերուն սիրամարդ սրունքներուն սրուցան քիները, իրենց հեծեծանքը և իրարու զարնուող սուրներուն չռաչիւնը անաւոր բան մը ունէին իրենց մէջ։

Այլ ես մարդիկ չկային հոն։ Աչքերի հօսանքն դարձած, միակու յօդուած գազաններ էին, որ կուրծք կուրծքի, երես երեսի կը կռուէին, կը զարնէին ու կ'իյնային։

Երբ կռիւը վերջացաւ, ռազմադաշտը լեցուած էր դիակներով, որոնց մէջ տեղ տեղ վիրաւորներու մարմիններ կը գտնուէին։

Ցաւոր պառկած էր Ալիի քով։ Թշնամին իր մարմնին վրայէն անցած էր ու անոնց նշմարելու որ անիկա կ'ապրի։

Երբ Մոգանթի, հրացանի ձայները լսած էին, Ցաւոր չսիրեցաւ։ Կողէն վիրաւորուած էր, բայց Վէրքը վտանգաւոր չէր։ Գրպանին թաշկինակը հանեց և ամուր մը կապեց վէրքը։ Ալիի վերքը ծանր էր սակայն։ Ասիկա մեռած պիտի կարծուէր, եթէ ասոնց ցաւի հեծք մը չարձակէր։ Անոր վէրքերէն առատ արիւն կը վազէր և եթէ արիւնը դադրեցնող մը չլլար, ապահովաբար պիտի մեռնէր։

Ցաւոր պրպտեց Ալիի գրպանը, լաթի խոշոր կտոր մը գտաւ, զոր իրը թաշկինակ կը գործածէր Ալի, զան քանի մը կտոր ըրաւ և անոր ալ վէրքերը կապեց։

Յետոյ իր «մաքարայ»ին խորը մնացած քիչ մը ջուրը սրսկեց անոր երեսին, մինչև որ Ալի ինքզինքին եկաւ։

Նոսա չիրցաւ ճանչցաւ Ցաւորը, որ գինք կը փայփայէր տղու մը պէս։

— Ինչպէ՞ս ես, Ալի՛։

— Բաւական լաւ։ Բայց թշնամին ո՞ւր է։ Վէրքերս ո՞վ կապեց։

— Ե՛ս։

— Դուն, Ցաւո՞ր։

— Հապա ո՞վ պիտի կապէր, եթէ ես չըլլայի։ Սոսկալի կերպով արիւն կը կորսնցնէիր, և եթէ արիւնդ չդադրեցնէի, ապահովաբար չպիտի ապրէիր։

Ալի վայրկեան մը գլուխ Ցաւորը, որպէս թէ անոր խօսքերը հասկցած չըլլար։

— Մտիկ ըրէ՛, չարունակեց Ցաւորը, մինչ երկուքնիս միասնութեան գիրկին մէջ ծնած ենք։ Ձեր տունը չատ հեռու չէ մերինէն, սակայն մենք գիշերն մէջ իրը թշնամին ապրած ենք իրարու հետ։ Բաւական ապահովեցին է իմ հօրս և քուրս Էլիք որ մեր արան ու կալը այրեցիք, մեր տունն ու տեղը աւերեցիք։ Մայրս անիծեց ձեզ, որովհետև մենք տարիներով թշնամ եղանք ու մեր թիմերին մէջ կրակ չվառեցաք։ Բա եղբայրդ իմ քոյրս առեւանգեց, որովհետև այնպես գիտիք թէ մեր ինչքն ու մեր կիները ձեր «Տարբ» Ղաւունքն է։ Դուք մեզի հետ իրիւ գերի վարուեցաք ու մենք անմեղդ տարինք մեր վիճին վրայ գրուած չդիմեն, մինչև որ նոր գար մը եկաւ ու մեզ իրարու հաւասար հաշուեց։ Դուն և ես միասին գնենք տանիք հասարակաց թշնամիին դէմ։ Երբ կռիւը ալ կոչք կոչքի կռուեցանք ու ինկանք իրարու քով և մեր արիւնները իրարու խառնուեցան...։

Ալի ուշադրութեամբ մտիկ ըրած էր։ Հիմա թարթիչին գլուխ էր իր գիտակցութիւնը և վայրկեան մը բանի նայ։

— Գիտեմ որ, չատ չարիք ըրինք ձեզ և դուն ուզուց ամէնարու չեմ կրնար նայիլ աչքիս մէջ։ Բայց քանի որ դիս մահուան վիճանէն ազատ, ինձի ալ իմ հայրենաս ներիս չափ ալ ազնիւ եղիր։ Վայրէն դիրքեմ որ ասիկ նաբ իմ եղբայրս պիտի ըլլաս, երբ ասոնցնամ ու վեղ գտնեմ մեր տարերը միասին պիտի ներինք ու մեր կալերը միասին պիտի վերցնենք։ Բա ինչդ ալ կնանդ իմ ինչքիս չափ պիտի յարգեմ ու ձեր կիներուն ալ քոյրերուն պատիւը մեր պատիւն չափ նուիրական պիտի ըլլայ։

Եւ Ալի իր թեւերը երկնցուց Ցաւորին, որպէս զի գրկախառնուին։

Վիրաւորները հաւաքուլ խումբը երբ հասաւ, Ցաւոր և Ալի գտան միմեանց գրկախառնուած մէջ...։

ՅՈՎՀ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

„ՍԵՒ ՎՏԱՆԳԸ"

Մեր երկրին մէջ խաչբիները ա՛չ կը զարմացնեն մեզ, ա՛չ ալ ասերտութիւն կամ արհամարհանք կը ներշնչեն։ Շատ-չատ, պզտիկ տղաքը վախնալու կամ զարմացնելու կը ծառայեն երբեմն։ «Սեւ վտանգը» չեն անոնք, այլ անխնամ սեւերը։ Կը յիշեմ որ գոյնքը ընկեր մը ասնելիք որ ուրիշներն ալ ելի խնամք կը տանէր իր վրայ-գրուելին և այդ պատճառաւ «չիք մէսիս» կը կոչէինք եռանէն։ Բայց որովհետև հոյու մարմին մէջին գտնէն ալ ելի թարմ էր անիկա, մենք ալ այդ անուանակոչութիւնը վերածեց վերջէն «խաչ...էկ մէսիս»ի։ Մի և կէս տարբերութիւն մը չէր որ պիտի կասկնէր մեզ այն տանն...։ Իր մէկ ուրիշ անունն էր, ուսական անունը, Սեւ (տասա) Բէյ, մինչ Հայ ազգերը Պոլսոյ մէջտեղ էր գինք պարզապէս։

Խաչբիի ընտրով Պոլսոյ մէջ ներքինիները կը ներկայանան սովորաբար մեր մտքին, գեղեցիկ, բարձրահասակ, թանձր շրթունքով, փայլուն աչքերով և մեծ այտերով ներկնասպոյն այդ զանակները արեւի երկրին, որոնք մերձաւորապէս այսուեղ ալ կը գտնեն իրենց ծնողավարի արիւնն նման արեւ մը՝ բայց կը մեռնն յաւէտ արուագարի, ուամ, անմերձենաւորներն...։ Սեւ վտանգ, խեղճերը։— «Անվտանգ սեւեր»։

Այս վերջին մէկ քանի չարմանան ընթացքին, ինչպէս մեր մէջ զգիներու և 29–45 տարիներու զինուորագրութեան խնդիրը՝ այնպէս ալ մայրաքաղաքի մեր խաչբի հարենակիցներուն մէջ խօսակցութեան և մտահոգութեան նիւթ եղած էր ներքինիներու զինուորագրութիւնը։ Երկու օր առաջ թուրք թերթ մը անցած պահուն՝ սեւայ սրճարանի մը առջեւ հաւաքուած մարդոց պզտիկ խումբ մը, որ բացուելայ մեքենի կուսնուած, ջերմօրէն կը ծեծէր այդ խնդիրը ի ներկայութեան ամենահարազատ խաչբի ներքինի մը, զոր ընդհանրապէս կը փայփայէր իր կարեկցութեամբ և հոգատարութամբ։ Այս խաչբին ալ, մեր խաչ...էկ մէսիսին պէս, մարքար հարուած էր։ ասկէ զատ իր գիտակ գէմքը դեռ այնչափ թարմ մնացած էր՝ որ բնաւ յայտնի չէր ըներ ինչ տարիք ունենալը։ Ճիշդ այդ մասին էր որ կը խօսէին իր բարեկամները։

— Եկէ՛ ինքզինքիդ այդչափ խանգիար չպտնէիր՝ կարելի է քեզի չէին տաներ, բայց այդպէս, հազիւ քսանչինգ տարու դիներնուս և անպատճառ պիտի տանեն, պատրաստուէ՛, Նասրէթ աղա...։

Նասրէթ աղան ժպտել կը փորձէր բայց չէր յաջողիր։ անիկա «գնդին կը խնդար», կամ թէ սեւ, կարծեմ...։

* * *

Ամերիկայի մէջ, սեւերու խնդիրը չի ներկայանար այսքան մեզի ու անոնցմէ երեւոյթով մը, մանաւանդ Լինկոլնի սեւերուն համար։ Այդ չատ քաղաքակիրթ և ամենէն արեւմտեան ազգերուն մէջ, գուցեաւ մարդի մը իր վրայ կը հրաւիրէ ամբողջամարդիներու նախապատմութիւնը, ասկոր թիւնն և երբեմն ալ... անոնց լինչի օրէնքը։

Նոր Աշխարհի խաչբիները, սակայն, որ ներքինիներ չեն, քաղաքակրթութեան չարմանքն կը մասնակցին ներքինիներուն հետ և կ'ուզեսան հետզհետէ փոքրանալ իրենց մասին սանդուղաձեւ նախապաշարումը։ Մեծ մասնաւորներ և գեղանիներ ունին արդէն, որոնցմէ մէկն է Գուրբը Ուօշինկթընը, զոր քանի մը տարի առաջ Պ. Բաղդասարի հրաւիրեց Սպիտակ Տան նախագահական սեղանին։ Առաջին անգամն էր որ այդ պատիւը կ'ընծայուէր խաչբի մը —Սպիտակ Տան մէջ խաչբիի մը, մինչ տարաբիչ հակադրութիւն— որուն համար թէպէտ քրիմինոլոգներ զանուցան՝ բայց Բաղդասարի յանդգնութիւնը յաղթեց անոնց և չանեցաւ երախտագիտութիւնը բանգակ Ամերիկայի և աշխարհի սեւերուն։ Բաղդասարի խրատներ ունէր այդպէս վարուելու, որովհետև անձամբ տարի ունեցեր էր գնահատելու Գուրբը Ուօշինկթընի ցեղակիցները, յիշատակելի պարտեր մէջ։ Բանպարի պատերազմին առեն էր։ Բաղդասարի, իր ոգեւորիչներու զունդին գլուխը, օրին մէկը կոխի բրնուած էր անհամեմատ բազմութիւն թշնամիներու հետ։ Կռուութիւնը յաջողական էր։ ապահովաբար բնաջինջ պիտի ըլլար իր խումբին հետ միասին, երբ յանկարծ իրեն օգնութեան հասաւ այդ մը, «մէտ այդ» մը պիտի ըսէի, քանի որ ամբողջովին կազմած էր սեւամորթներէ և հրամանատարն ալ անխուսափելի մը էր Զարբ Եանկի անուն։ Արդ, այս Զարբ Եանկը Միացեալ-Նահանգներու գաղտակցային բանակին մէջ հոգալուցեալ անուանեցաւ այս օրերս, իր ասկերական քաջութիւնն և ճշգրիտ զինուորական մը ձիրքերուն համար, անուանուելու զոր ասնելցին իր մեծերը, անոնք որ գործի մէջ չէին անուած ու մեծապէս գնահատած էին պատերազմի գաղտնի վրայ այս անխարդախ յանդգնայուլ խաչբին։

Ամերիկայի մեծ գրագիրներ ու կը հեծեծէր, առանց սիսմուելու թափած արցունքներուն...։

Ցանկարծ նորէն զայն միւնայն հոսը, որ թափած դիմէն կը բարձրանար։ Կարծես մարդի հարուած մը իր սրտին մէջ ի՛արիմնցնէր կեանքի բոմանդան կրակը։

Ամերիկա մոզեց կատաղած գազանին կարմիրներ։ Սա՛ղ։ Մէկ կաթիլ խակ չէր մնացած կասկածելի ըմբոստներ։ Գաղտնին խորը հաւնարական գինիի փրփուր մնայն մնացած էր, այնպէս որ կարելի չէր թոյլեն զոյութիւնը հաստատել։ Քիչ մը առաջ անոր մասնաւոր հոսէն կասկածած էր Թոմն ըլլալը։

Ամերիկայի մասնաւորները ուրիշ նիթի վրայ դարձան։ Աթոռի մը վրայ ինկաւ, և գլխոր ձեռքերուն մէջ առած, սկսաւ ոգիներ արձակել։

— Ո՞վ Աստուած, որ երկիրդ ես, մեղքցիր սարսափաւոր աղէտի մը, որ չարաբաստիկ վայրկեանի մը մէջ, ինքզինքը մոցած է, իր սէրին մոռացած...։ Ա՜հ, իմ կեանքս ուրիշի կը սիրէի դուն։ Բայց անիկա այլ ուս չի սիրեր գիտ։ Կասկածի սիրոյ ինկ հնացած է։ Հիմա իր միակ փոփոխն է օձիքը պատով ձեռքս, և ասոր համար ոչրի մը ասջեւ իակ չընկրկիր...։ Իսկ ես, սարսափաւոր աղջիկ զատակ մը կը կրեմ իմ ծոցս մէջ... իր զաւակը։ Ի՞նչ պիտի ըլլայ այս խեղճ և անմեղ սրաքածը։ Սակայն չեմ կրնար Կասկածի կինը ըլլալ...։ Չեմ կրնար...։ Սոսկում ի՛ազէ։

Բայց իր անդամները կը սարսռային և նեղը մնացած անասունի մը նոյնատիպերը կը ձգէր իր շուրջը։ Իրեն այնպէս կը թուէր որ ամէն անկիւններէ չարագործ ձեռքեր կ'երկարէին իրեն։ Իր կեանքը վտանգած էր այդ գլխուին մէջ։ Չէր կրնար այլ ուս հոն մնալ, մէկ օր և ոչ իակ մէկ ժամ։

Խնդա՛ սատ։ սա էր միակ յստակ մտածումը, որ ուղղին մէջ գոյութիւն ունէր...։

Սակայն ուրիշ մտածում մըն ալ կ'ուզենար։ Ամէրիկա կ'ուզէր տարբերակ Մարկրիթի օգնութեան հասնիլ, որ կասկածի մէկ ուրիշ զոհն էր։ Պիտի ազատէր զայն։ ոճրագործի մը հասցուցած չարիքը պիտի գարմանէր։

Ամէրի կարը իր պատիժը պիտի գանէր այդ ոճրագործը։ Այն ատեն Կասկածն, որուն մեռնելու մասնաւորներն խոյս կուտար Ամէրիկա, իր ուրիշ պիտի դարձ, ինչպէս ինք հիմա կը դարձ անոր ասջեւ։

ԴԱՄԲԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Պահ մը վերադառնանք հոն, ուր կոմս Թոլէրը ձգած էինք իր պալի ու նեղ դարպասին մէջ։

Մեռելական տարտղնութեան յաջորդող իրիկունը, ամէն ինչ լաւ էր դարասանը գոնուող դամբարանին մէջ։ Լուսնի ուժգին ցոլքեր, որոնք մերթ ընդ մերթի կը խաղանէին սեւ անկիւներով, փոքր տաճարին դուռը կը լուսաւորէին և պատուհաններու ապակիներէն ներս կը թափանցէին։ Այդ վայրը հանդիսաւոր երեւոյթ մը տուած էր։ Դիտաւոր ծառերուն գագաթները չէին շարժեր բնաւ։ Բացարձակ հանդարտութեան կը յաջորդէ փոթորիկը։

Սակայն պատուհան մը չարժեցաւ. կարծես մէկը նշանին կը բանար զայն։ Ցետոյ մեռելի բան մը երեւան եկաւ, որ լուսնին լոյսը կը խանգարէր։ Կլոր ու գաւազ մարդերով գլուխ մը դուրս երաւ խոհեմութեամբ։ Սեւ գլխոց մը ունէր։ Անոր յաջորդեց փոքր ու ճկուն մարմին մը, որ պատուհանէն վար ցատկեց անչչուկ և կատուի մը պէս թեթեւաշարժ։ Փոքր խաչբի մըն էր, որ անշարժ կեցաւ, ականջները սրած։ Պատուհանին շուքին տակ կը սեղմուէր. այնպէս քանի մը վայրկեան սպասեց. յետոյ բան մը չտեսնելով փորի վրայ պառկեցաւ և գետնին դրաւ սեղանջը։

— Կուգա՛ կոր, մրմնջեց գոնուեակ երեւոյթով մը։ Լա՛ւ, ատենն է։

Պատուհանին վրայ եկաւ այնքան արագօրէն որքան վար իջած էր։ Ներս մտնելով դեպի դուռ ուղղուեցաւ խիղճ։ Դուռին փականքը քաշեց, այնպէս որ դրան իրարու միացած երկու մասերը զոց էին այլեւս։ ամէն օր կրնար բանալ։

Փոքր խաչբիին սուր ականջը չէր սխալած։ Ոտնաձայն մը կը մօտենար զգուշութեամբ։ մարդ մը երեւան եկաւ, երկար վերարկու մը փաթթուած։ Տարբաթա Մարկրիթի ու Կասկածի հայրենեաց պաշտպանը գոհարան մտաւ։

— Մրամի՛, պէտք եղաւը ըրի՞ր, ըսաւ մարդը, խօսքը ուղղելով սեւամորթ տղուն։

— Մրամի՝ ամէն ինչ լաւ կ'ընեմ, պատասխանեց տղան, մեծ լրջութեամբ։ Մասնա կ'ուզի՞ դուրս հանել մեռելը։

— Կեցի՛ր, Մրամի՝։ Այդքան մի՛ անապարեր։ Առ այժմ չատ լաւ վիճակի մէջ կը գտնուի մեր քնացողը։ Նախ բոլոր պատրաստութիւնները տեսնենք։ Ո՞ւր է կաղնիկ հատ տախտակը։

Արմատներուն եռեւ դրուած էր կարճ ու ծանր տախտակ մը, զոր Մրամի դժուարութեամբ դուրս հանեց ու մինչև սրանին մէջտեղը քաշկռտեց։ Այդ տախտակը դարպասին մէջ պիտի դնէին, երբ Թոլէր դուրս ելլէր անկէ, որպէս զի ծանրութեան մէջ առաջ եկած տարբերութիւնը ուշադրութիւն չդրաւէր։

— Ասասուն մէկը եկա՞ւ հոս, հարցուց Պէրնոս որ Թէրաէօք. չանկեան բան մը հնչմարեցի՞ք։

— Միայն ծերուկ ծառայ մը, Պատթիան անուն, հոս եկաւ։ Շատ լացաւ։

— Պատթիան ընդհանուր տիրոջի իմանալ իր սիրոյ ազատած ըլլալը։ Ո՞ւրեն զգեստները և պարէնները։

— Հոս են, Մասսա։ Ամէն ինչ լրացուած է։

Մրամի, խիստ եռանդուն, մուսկիսի ծաղիկներուն տակ պահուած զգեստները բերաւ։

Ցանկալի անշարժութեան մասնագետ և մասը բերին վրայ դրաւ։ Իր խիստ նուրբ գեղարուեստները իսկուած էին հոս եռանդ ու թեթեւ ապրանք մը, որ Թէրաէօք կոմսին լսողութեան նստատեղ էր, բայց խաչբիին համար կատարեալ լսելի եղած էր։

(Շարունակելի)

ԱՐԻՒՆԻ ԵՂԲԱՅՐՈՒԹԻՒՆԸ

— Տղա՛ս, եթէ վէրքդ թեթեւ է, տարքի երթիր և հրացանդ լեցո՛ւր, քառասնամեայ հոգատարութիւնս ունիս։

Ալի չսպասեցաւ։ Երկրորդ ու երրորդ փամփուշտն մէն ալ լեցուց և կրակեց։

Զարթոց փամփուշտը լեցնելու տանն չտուեցաւ։ Խնձորի վրայ գարձաւ տեղամ մը ու գնդին գլորեցաւ։

Թշնամին հաշիւ հարիւր յիսուն քայլ հեռու էր իրենց։ Ալի ու անոնց մէջտեղը սարեր ու ձորեր։ Ամէնքն ալ իմ հայրենակիցներս էին։ Ինձի պէս ոտի կանգնած։

Ալի ուշադրութեամբ մտիկ ըրած էր։ Հիմա թարթիչին գլուխ էր իր գիտակցութիւնը և վայրկեան մը բանի նայ։

— Գիտեմ որ, չատ չարիք ըրինք ձեզ և դուն ուզուց ամէնարու չեմ կրնար նայիլ աչքիս մէջ։ Բայց քանի որ դիս մահուան վիճանէն ազատ, ինձի ալ իմ հայրենաս ներիս չափ ալ ազնիւ եղիր։ Վայրէն դիրքեմ որ ասիկ նաբ իմ եղբայրս պիտի ըլլաս, երբ ասոնցնամ ու վեղ գտնեմ մեր տարերը միասին պիտի ներինք ու մեր կալերը միասին պիտի վերցնենք։ Բա ինչդ ալ կնանդ իմ ինչքիս չափ պիտի յարգեմ ու ձեր կիներուն ու քոյրերուն պատիւը մեր պատիւն չափ նուիրական պիտի ըլլայ։

Եւ Ալի իր թեւերը երկնցուց Ցաւորին, որպէս զի գրկախառնուին։

Վիրաւորները հաւաքուլ խումբը երբ հասաւ, Ցաւոր և Ալի գտան միմեանց գրկախառնուած մէջ...։

ՅՈՎՀ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

„ՍԵՒ ՎՏԱՆԳԸ"

Մեր երկրին մէջ խաչբիները ա՛չ կը զարմացնեն մեզ, ա՛չ ալ ասերտութիւն կամ արհամարհանք կը ներշնչեն։ Շատ-չատ, պզտիկ տղաքը վախնալու կամ զարմացնելու կը ծառայեն երբեմն։ «Սեւ վտանգը» չեն անոնք, այլ անխնամ սեւերը։ Կը յիշեմ որ գոյնքը ընկեր մը ասնելիք որ ուրիշներն ալ ելի խնամք կը տանէր իր վրայ-գրուելին և այդ պատճառաւ «չիք մէսիս» կը կոչէինք եռանէն։ Բայց որովհետև հոյու մարմին մէջին գտնէն ալ ելի թարմ էր անիկա, մենք ալ այդ անուանակոչութիւնը վերածեց վերջէն «խաչ...էկ մէսիս»ի։ Մի և կէս տարբերութիւն մը չէր որ պիտի կասկնէր մեզ այն տանն...։ Իր մէկ ուրիշ անունն էր, ուսական անունը, Սեւ (տասա) Բէյ, մինչ Հայ ազգերը Պոլսոյ մէջտեղ էր գինք պարզապէս։

Խաչբիի ընտրով Պոլսոյ մէջ ներքինիները կը ներկայանան սովորաբար մեր մտքին, գեղեցիկ, բարձրահասակ, թանձր շրթունքով, փայլուն աչքերով և մեծ այտերով ներկնասպոյն այդ զանակները արեւի երկրին, որոնք մերձաւորապէս այսուեղ ալ կը գտնեն իրենց ծնողավարի արեւն նման արեւ մը՝ բայց կը մեռնն յաւէտ արուագարի, ուամ, անմերձենաւորներն...։ Սեւ վտանգ, խեղճերը։— «Անվտանգ սեւեր»։

Այս վերջին մէկ քանի չարմանան ընթացքին, ինչպէս մեր մէջ զգիներու և 29–45 տարիներու զինուորագրութեան խնդիրը՝ այնպէս ալ մայրաքաղաքի մեր խաչբի հարենակիցներուն մէջ խօսակցութեան և մտահոգութեան նիւթ եղած էր ներքինիներու զինուորագրութիւնը։ Երկու օր առաջ թուրք թերթ մը անցած պահուն՝ սեւայ սրճարանի մը առջեւ հաւաքուած մարդոց պզտիկ խումբ մը, որ բացուելայ մեքենի կուսնուած, ջերմօրէն կը ծեծէր այդ խնդիրը ի ներկայութեան ամենահարազատ խաչբիի ներքինի մը, զոր ընդհանրապէս կը փայփայէր իր կարեկցութեամբ և հոգատարութամբ։ Այս խաչբիին ալ, մեր խաչ...էկ մէսիսին պէս, մարքար հարուած էր։ ասկէ զատ իր գիտակ գէմքը դեռ այնչափ թարմ մնացած էր՝ որ բնաւ յայտնի չէր ըներ ինչ տարիք ունենալը։ Ճիշդ այդ մասին էր որ կը խօսէին իր բարեկամները։

— Եկէ՛ ինքզինքիդ այդչափ խանգիար չպտնէիր՝ կարելի է քեզի չէին տաներ, բայց այդպէս, հազիւ քսանչինգ տարու դիներնուս և անպատճառ պիտի տանեն, պատրաստուէ՛, Նասրէթ աղա...։

Նասրէթ աղան ժպտել կը փորձէր բայց չէր յաջողիր։ անիկա «գնդին կը խնդար», կամ թէ սեւ, կարծեմ...։

* * *

Ամերիկայի մէջ, սեւերու խնդիրը չի ներկայանար այսքան մեզի ու անոնցմէ երեւոյթով մը, մանաւանդ Լինկոլնի սեւերուն համար։ Այդ չատ քաղաքակիրթ և ամենէն արեւմտեան ազգերուն մէջ, դուցեաւ մարդի մը իր վրայ կը հրաւիրէ ամբողջամարդիներու նախապատմութիւնը, ասկոր թիւնն և երբեմն ալ... անոնց լինչի օրէնքը։

Նոր Աշխարհի խաչբիները, սակայն, որ ներքինիներ չեն, քաղաքակրթութեան չարմանքն կը մասնակցին ներքինիներուն հետ և կ'ուզեսան հետզհետէ փոքրանալ իրենց մասին սանդուղաձեւ նախապաշարումը։ Մեծ մասնաւորներ և գեղանիներ ունին արդէն, որոնցմէ մէկն է Գուրբը Ուօշինկթընը, զոր քանի մը տարի առաջ Պ. Բաղդասարի հրաւիրեց Սպիտակ Տան նախագահական սեղանին։ Առաջին անգամն էր որ այդ պատիւը կ'ընծայուէր խաչբիի մը —Սպիտակ Տան մէջ խաչբիի մը, մինչ տարաբիչ հակադրութիւն— որուն համար թէպէտ քրիմինոլոգներ զանուցան՝ բայց Բաղդասարի յանդգնութիւնը յաղթեց անոնց և չանեցաւ երախտագիտութիւնը բանգակ Ամերիկայի և աշխարհի սեւերուն։ Բաղդասարի խրատներ ունէր այդպէս վարուելու, որովհետև անձամբ տարի ունեցեր էր գնահատելու Գուրբը Ուօշինկթընի ցեղակիցները, յիշատակելի պարտեր մէջ։ Բանպարի պատերազմին առեն էր։ Բաղդասարի, իր ոգեւորիչներու զունդին գլուխը, օրին մէկը կոխի բրնուած էր անհամեմատ բազմութիւն թշնամիներու հետ։ Կռուութիւնը յաջողական էր։ ապահովաբար բնաջինջ պիտի ըլլար իր խումբին հետ միասին, երբ յանկարծ իրեն օգնութեան հասաւ այդ մը, «մէտ այդ» մը պիտի ըսէի, քանի որ ամբողջովին կազմած էր սեւամորթներէ և հրամանատարն ալ անխուսափելի մը էր Զարբ Եանկի անուն։ Արդ, այս Զարբ Եանկը Միացեալ-Նահանգներու գաղտակցային բանակին մէջ հոգալուցեալ անուանեցաւ այս օրերս, իր ասկերական քաջութիւնն և ճշգրիտ զինուորական մը ձիրքերուն համար, անուանուելու զոր ասնելցին իր մեծերը, անոնք որ գործի մէջ չէին անուած ու մեծապէս գնահատած էին պատերազմի գաղտնի վրայ այս անխարդախ յանդգնայուլ խաչբիին։

Ամերիկայի մասնաւորները ուրիշ նիթի վրայ դարձան։ Աթոռի մը վրայ ինկաւ, և գլխոր ձեռքերուն մէջ առած, սկսաւ ոգիներ արձակել։

— Ո՞վ Աստուած, որ երկիրդ ես, մեղքցիր սարսափաւոր աղէտի մը, որ չարաբաստիկ վայրկեանի մը մէջ, ինքզինքը մոցած է, իր սէրին մոռացած...։ Ա՜հ, իմ կեանքս ուրիշի կը սիրէի դուն։ Բայց անիկա այլ ուս չի սիրեր գիտ։ Կասկածի սիրոյ ինկ հնացած է։ Հիմա իր միակ փոփոխն է օձիքը պատով ձեռքս, և ասոր համար ոչրի մը առջեւ իակ չընկրկիր...։ Իսկ ես, սարսափաւոր աղջիկ զատակ մը կը կրեմ իմ ծոցս մէջ... իր զաւակը։ Ի՞նչ պիտի ըլլայ այս խեղճ և անմեղ սրաքածը։ Սակայն չեմ կրնար Կասկածի կինը ըլլալ...։ Չեմ կրնար...։ Սոսկում ի՛ազէ։

Բայց իր անդամները կը սարսռային և նեղը մնացած անասունի մը նոյնատիպերը կը ձգէր իր շուրջը։ Իրեն այնպէս կը թուէր որ ամէն անկիւններէ չարագործ ձեռքեր կ'երկարէին իրեն։ Իր կեանքը վտանգած էր այդ գլխուին մէջ։ Չէր կրնար այլ ուս հոն մնալ, մէկ օր և ոչ իակ մէկ ժամ։

Խնդա՛ սատ։ սա էր միակ յստակ մտածումը, որ ուղղին մէջ գոյութիւն ունէր...։

Սակայն ուրիշ մտածում մըն ալ կ'ուզենար։ Ամէրիկա կ'ուզէր տարբերակ Մարկրիթի օգնութեան հասնիլ, որ կասկածի մէկ ուրիշ զոհն էր։ Պիտի ազատէր զայն։ ոճրագործի մը հասցուցած չարիքը պիտի գարմանէր։

Ամէրի կարը իր պատիժը պիտի գանէր այդ ոճրագործը։ Այն ատեն Կասկածն, որուն մեռնելու մասնաւորներն խոյս կուտար Ամէրիկա, իր ուրիշ պիտի դարձ, ինչպէս ինք հիմա կը դարձ անոր ասջեւ։

ԴԱՄԲԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Պահ մը վերադառնանք հոն, ուր կոմս Թոլէրը ձգած էինք իր պալի ու նեղ դարպասին մէջ։

Մեռելական տարտղնութեան յաջորդող իրիկունը, ամէն ինչ լաւ էր դարասանը գոնուող դամբարանին մէջ։ Լուսնի ուժգին ցոլքեր, որոնք մերթ ընդ մերթի կը խաղանէին սեւ անկիւներով, փոքր տաճարին դուռը կը լուսաւորէին և պատուհաններու ապակիներէն ներս կը թափանցէին։ Այդ վայրը հանդիսաւոր երեւոյթ մը տուած էր։ Դիտաւոր ծառերուն գագաթները չէին շարժեր բնաւ։ Բացարձակ հանդարտութեան կը յաջորդէ փոթորիկը։

Սակայն պատուհան մը չարժեցաւ. կարծես մէկը նշանին կը բանար զայն։ Ցետոյ մեռելի բան մը երեւան եկաւ, որ լուսնին լոյսը կը խանգարէր։ Կլոր ու գաւազ մարդերով գլուխ մը դուրս երաւ խոհեմութեամբ։ Սեւ գլխոց մը ունէր։ Անոր յաջորդեց փոքր ու ճկուն մարմին մը, որ պատուհանէն վար ցատկեց անչչուկ և կատուի մը պէս թեթեւաշարժ։ Փոքր խաչբի մըն էր, որ անշարժ կեցաւ, ականջները սրած։ Պատուհանին շուքին տակ կը սեղմուէր. այնպէս քանի մը վայրկեան սպասեց. յետոյ բան մը չտեսնելով փորի վրայ պառկեցաւ և գետնին դրաւ սեղանջը։

— Կուգա՛ կոր, մրմնջեց գոնուեակ երեւոյթով մը։ Լա՛ւ, ատենն է։

Պատուհանին վրայ եկաւ այնքան արագօրէն որքան վար իջած էր։ Ներս մտնելով դեպի դուռ ուղղուեցաւ խիղճ։ Դուռին փականքը քաշեց, այնպէս որ դրան իրարու միացած երկու մասերը զոց էին այլեւս։ ամէն օր կրնար բանալ։

Փոքր խաչբիին սուր ականջը չէր սխալած։ Ոտնաձայն մը կը մօտենար զգուշութեամբ։ մարդ մը երեւան եկաւ, երկար վերարկու մը փաթթուած։ Տարբաթա Մարկրիթի ու Կասկածի հայրենեաց պաշտպանը գոհարան մտաւ։

— Մրամի՛, պէտք եղաւը ըրի՞ր, ըսաւ մարդը, խօսքը ուղղելով սեւամորթ տղուն։

— Մրամի՝ ամէն ինչ լաւ կ'ընեմ, պատասխանեց տղան, մեծ լրջութեամբ։ Մասնա կ'ուզի՞ դուրս հանել մեռելը։

— Կեցի՛ր, Մրամի՝։ Այդքան մի՛ անապարեր։ Առ այժմ չատ լաւ վիճակի մէջ կը գտնուի մեր քնացողը։ Նախ բոլոր պատրաստութիւնները տեսնենք։ Ո՞ւր է կաղնիկ հատ տախտակը։

Արմատներուն եռեւ դրուած էր կարճ ու ծանր տախտակ մը, զոր Մրամի դժուարութեամբ դուրս հանեց ու մինչև սրանին մէջտեղը քաշկռտեց։ Այդ տախտակը դարպասին մէջտեղը պիտի դնէին, երբ Թոլէր դուրս ելլէր անկէ, որպէս զի ծանրութեան մէջ առաջ եկած տարբերութիւնը ուշադրութիւն չդրաւէր։

— Ասասուն մէկը եկա՞ւ հոս, հարցուց Պէրնոս որ Թէրաէօք. չանկեան բան մը հնչմարեցի՞ք։

— Միայն ծերուկ ծառայ մը, Պատթիան անուն, հոս եկաւ։ Շատ լացաւ։

— Պատթիան ընդհանուր տիրոջի իմանալ իր սիրոյ ազատած ըլլալը։ Ո՞ւրեն զգեստները և պարէնները։

— Հոս են, Մասսա։ Ամէն ինչ լրացուած է։

Մրամի, խիստ եռանդուն, մուսկիսի ծաղիկներուն տակ պահուած զգեստները բերաւ։

Ցանկալի անշարժութեան մասնագետ և մասը բերին վրայ դրաւ։ Իր խիստ նուրբ գեղարուեստները իսկուած էին հոս եռանդ ու թեթեւ ապրանք մը, որ Թէրաէօք կոմսին լսողութեան նստատեղ էր, բայց խաչբիին համար կատարեալ լսելի եղած էր։

(Շարունակելի)

ԴԻՊԱՆԱՆ

ԻՆՉ Կ'ԱՐԺԵՆ

ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ԲԱՆԱԿՆԵՐԸ

Ֆրանսայի դեր-գնդապետ Ռուսէ հեռաւեալ դատաստանը կ'նել պալքանեան բանակներու արժէքին և կարգութեան վրայ։

Պուլկարները, որոնք պարապլուխն են արդի չարժումին, կայսրա, յատաս և գիմացկան ժողովուրդ մըն են, և որոնց փառասիրութիւնը իրենց հասակէն չատ վեր է։ Պուլկարիա չատ բարձր նպատակներ և անանկ կրնայ եռանդ մը ունի որ, Ճարտնցիներուն ռազմական յատկութիւնները կը յիշեցնի։ Պուլկարիա պատրաստակամն ու ամուր բանակ մը, որ գիտութեան նորագոյն պահանջներու

«Լուսարձակի բերքեր» — 37 —

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԺԻՒՎ ՖԱՆԹՕՄԱՅԻ ԴԷՄ

Ը. — ՅԱՆՑԱՒՈՐԸ ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Ժիւվ բարեխառնաբար զիտէր թէ վտանգը նախատեսելը ատոր առաջքը առնել է։ Եւ որպէսզի եղերակատակերգական խաղի մը հանդիսականութիւնը տեղի չունենայ, արագապէս մտածած էր գործելու ուրիշ եղանակ մը։

— Բոլոր ատիկանները հետս պիտի առնեմ, ըսաւ անօրէնին և զանոնք կարգաւ պիտի չարեմ և իւրաքանչիւրէն պիտի պատուիրեմ ուշադրութիւնէ չընդունիլ միւս ատիկանը։ Հետևանքի գրան քովէն ճամբայ պիտի ելլենք և միւս ծայրը պիտի երթանք մինչև կամ պրպտելով։ Իւրաքանչիւր անդամի տակ և տունէն տարուարի մէջ պահակ մը պիտի գնեմ։ Գեղանայարիի բոլոր բաժինները պիտի այցելեմ և ամէն անգամ որ իմ մարդերս մէկու մը հանդիպին, դէպի տուաջ պիտի քշեն և այս կերպով հետզհետէ մէկ ծայրը պիտի հասնինք գեղանայարիը պրտնուող բոլոր անձերը։ Յետոյ անմիջապէս պիտի քննենք զանոնք և եթէ ցանցաւորը անոնց մէջ գտնուի, խուզարկութիւնը պիտի տարանք, իսկ եթէ չգտնուի, պիտի շարունակենք հետզհետէ միւս յարկերուն այցելութիւնը։

Ժիւվի ծրագիրը բանաւոր էր, կը յուշեցնէր այն ծրագիրը, զոր կը գործածեն տարնապալի վայրկեաններու մէջ և որուն պարզութիւնն ու ապահովութիւնը անվիճելի էին։

Եթէ, ինչպէս կը նախատեսուէր, հետապնդուող մարդը Լաբիսուանիի մէջ էր, անհրաժեշտաբար պիտի բռնուէր ոստիկաններուն ձեռքն մէջ, և պիտի հրաւիրուէր քննութիւն։

— Շատ լաւ, բաւ Մ. որ Մօֆիլ, որ հաստատեցու հաւատար թէ բացատրուած խօսքերը չատ լաւ ըմբռնած էր, ուրեմն։

— Մենք ալ անկիւն մը պտտուրանք...։

Երբ Տ-քթ. Շալէք տեսաւ որ Ամպրուազ-Բարէ փողոցին վրայ գտնուած գուլոն առջև պահակ կեցող ոստիկանը մերժած էր մեկնելու արտօնութիւն տալ առանց կարգադրելի, ետ դարձած էր։

Տ-քթոր Շալէք, ձեռքերը գրպանը դրած, դէպի հիւանդներուն սենեակը ուղղուեցաւ, կոնակը դարձնելով հետզհետէ վարչութեան գրասենեակին, ուր այդ պահուն պիտի կենար հանդիպիլ ապահովութեան քննիչին, որ անօրէնին սենեակին մէջ զբաղած էր մեկնումի արտօնագիրը տալու այն անձերուն, որոնք ստիպուած էին շուտով հեռանալ հիւանդանոցէն։

Տ-քթոր Շալէք մտածող երեսոյթով, գլուխը ծռած, աչքերը գետնին յառած, կամաց կամաց կը յառաջանար։ Անիկա ա՛լն բժշկական զբաղութիւններու ատեն հագած ճերմակ հագուստը հանած էր։ Անիկա բնական էր։ Տ-քթոր, երբ դէպի գուռը ուղղուած էր, Լարիպատ ազիզ հիւանդանոցէն մեկնելու ակնկալութիւնը լսելիօրէն յայտնած էր։

Շալէք կեցած էր մուտքին առջև ապահովուր երբոր ճերմակ-գլխն, որ աչ կողմի չէնքերուն գեղանայարիը կ'ուղղէր և սրան եռուն կողմը կը գտնուէր մատուռը, և անկէ վերադարձական զբաղութիւններու յատկացուած սրահները կ'երթայէր։

Շալէք, որ խորին մտածումներու մէջ թաղուած էր, յանկարծ ետին գառնալով, հեռուէն նշմարեց Ժիւվը, որ դէպի իր կողմը կը գար ընկերակցութեամբ հիւանդանոցի տնօրէնին։ Միւնտոյն ատեն նշմարեց գաղտնի ոստիկաններ, որոնք կարգով կեցած էին և որոնք պատրաստուած էին հիւանդանոցին մէջ գտնուողները քննել։ Տ-քթ. Շալէք մեքենաբար, իրր թէ իր և նորեկներուն միջև փոքր անջրպետ մը պահել ուզէր, ապակեայ ճերմակին մուտ և անհետացաւ անոր մէջ։ Անիկա վերադարձներու սրահը մտած էր և անչուշտ ուրիշ սեղ մը երթալու համար անկէ պիտի անցնէր, երբ յանկարծ հիւանդապան մը արգիլեց առաջ երթալ։

— Պարոն տոքթոր, բաւ, առ այժմ դադար չէ ներս մտնել, բրգիլներ, Հիւկար, որ ներսը զբաղութիւն մը ընելու վրայ է, ներս մտնելը խստիւ արգիլեց։

Շալէք, տանց դիմադրելու, մտածեց զարձեալ ճերմակիկ մտնել, և այդ նպատակով քանի մը քայլ առաւ, բայց յանկարծ ետ դարձաւ։ Ժիւվ և տնօրէնը, ապաստարի մը հետ, ապակեայ ճերմակները կը մտնէին, իրենց առջևէն քչելով վեց հոգիներ, հիմնոց, ապաստար եին։

Շալէք միացաւ այս պզտիկ խումբին, որ ճերմակներուն խոյ կեցած էր և քննութեան զարուոյ ըսն բլլալուն վրայ կը խօսէր ընդարմ։

— Անհրաժեշտ է «ճերմակ ձեռք» մը գոյ տալ, ըսաւ նեղ քին բժիշկ մը։

Այնպէս չէ՞, օրիորդ Վիրթորին, կ'ուզեցնէր նայելով հագուած չքուած հիւանդապանուհի մը։

— Կը հաւատամ՝ բաւ, հաշուակալ մը, թէ ոչինչ բան համար այսքան իրարանցում առաջ գայ։ Մէկը չարիք մը չբրաւ չատ չատ բէկօրէրի հարուած մը արձակուեցաւ։ Այս թաղին մէջ այդպիսի բաները հաշիւի չեն առնուիր։

Ծերունի մը, որ ձեռքը կարուած բլլալով տնչարժութեան մատնուած էր, գժգոհութեամբ ըսաւ.

— Թերեւս գան գիս ձերբակալեն, որովհետև, ինչպէս կ'ըսուի, յանցաւորը մատներէն վրայ կը խօսուի։

(Շարունակելի)

Թարգ. Դր. Ա. ԳԱԼԷՓՕՐԵԱՆՑ

ԴԻՄԵՑԷՔ ՍՊԻՏԱԿ ԴԵՂԱՐԱՆ

Գ. ՀԱՋԵԱՆԻ, ՍԻՐՔԷՋԻ

Պապը Ալի հաssksի

Ո՞ր պտղ գտնէք դեղերու ամէնէն թարմը, անխարդախը, և անոնց ինամեալ պատրաստութենէն զոյ պիտի մնաք միշտ։

ILLUSTRATION «ԿԱՂՈՒՆ»Ի

(Միակ Հայ ալիւանան պատկերազարդ թերթը)

Այս չաբթուան թիւը հրապարակ կու ԱՅՍՕՐ ճոխ բովանդակութեամբ և Պարքանեան պատերազմի վերաբերեալ բազմաթիւ հայկական պատկերներով։ Պղտկան առանձին հեռագրաբաշխում տեսարաններն՝ երկրային ճոխ բովանդակութեամբ, քաղաքական ծաղրանկարներով։ — Գինը մի՛ չա 40 փարա։ — Տարեկան պատուոյ համար 60 ղրշ., իսկ արտասահման՝ 20 ֆր.։ — Illustration Կաղնոյի անցեալ չաբթուան թիւը հրապարակին վրայ բոլորովին սպառած է։ 1—2

ՆՀԱՍՏԱՒՈՐ ՆՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ. — Ապտիկ վաճառում ամէն տարբերի կանխիկ վաճառեան գիներով կամ հարիւրին 2տ. կէս, հարիւրին 3 և փոքր տարբերութեամբ մը, երաշխաւորութեամբ կամ առանց երաշխաւորութեան, 75 մեծ վաճառատուններու մէջ, Քոք Թուժի միջոցաւ։

ԼԻՆԱՐՏՈ ՍԻՄԱՆ ՔՇՄԲԷՆԻ ԼԻՄԻՏԷՏ

ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԱՆԱՏՕԼ ՀԻՍՍԱՐԻ ՄԷՋ

"ՇՕ ԻՏՐՕԼԻՔ" (ԿԻՐ)

ԵՒ ՄԵՔԵՆԱԿԱՆ ԱՂԻՒՍՆԵՐ

ԱԼԱԴԱՐԻՆ ՏԵՍԱԿ։

ԳՐԱՍԵՆՆԱԿ.— Մանուսիէ փողոց, 87 Գուլամիրզար խան թիւ 7—8

Ղալաթիա

Ն. ԲԱՄԷ ԵՒ ԸՆԿ.

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐՈՒ

Կանոնաւոր երեւեկ

Ա. կարգի առնակ. — Բարիզ՝ 200 ֆր., Մարսիլիա՝ 160 ֆր., կերակուրը և գինին մէջը բլլալով։

Բ. կարգի առնակ. — Բարիզ՝ 150 ֆր., Մարսիլիա 120 ֆր.։

Ճամբորդութեան տեւողութիւն վեց օր։ Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել Թարնաէ բարեբիին վրայ։

Գործակալ

Թ. ԲԸՂՊՈՒԼ

ՏՕՔԹ. Տ. ԱԼԼԱՀՎԷՐՏԻ

ՄԱՆՈՒԱԼԲՅՈՒՂ ԲԺԻՇԿ

Երկար տարիներէ ի վեր իր ունեցած հանրաճանաչ վարձատրութեամբ հիմնապէս կը զբաղիմ ամէն տեսակ նեղքին, ծնողականի զորձարանաց, ինչպէս նաև կանանց հիւանդութիւնները գիտական վերջին դրութեամբ։

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր մինչև կէս օր իր բնակարանը Բերա, Ս. Յակոբ, Նազարեան փողոց Գարավէլլա Ապարթմանս, իսկ կէս օրէ վերջը, բաց ի Կիրակի, Պոլիս, Նոր Նամակատան կարգը Պաղատա Օթէլի դէմ Ֆէրուզ պէյ խան, թիւ 6—7 իր մասնաւոր դարմանատունը։

Ուրբաթ օրերը ձրի 50—11

ՊՈԼՍՈՅ Հուզուղի Ա. դատարանը հետեւեալը կը ծանուցանէ.— Կիրակոս Էֆ. Մուրատեան Զատմանդրար-Եղոյնչու Քիւչիք Եէնի խան բնակող Առաքելոպէրլիքեան Էֆ.ի դէմ Պոլսոյ Հուզուղի Ս. դատարանին առջև դատ բացած էր անոկ ունեցած առնելիքը դատնելու համար։ Երեք տարի առաջ դատարանին կողմէ այս առթիւ իրեն զրկուած հրաւիրագրերը թէև հասրզրուեցաւ իր բնակարանը, սակայն յիշեալը բացակայած բլլալով՝ լսեր ուսուցը մարտի 26ը յօդուածին այդ հրաւիրագրերը կախուեցաւ յիշեալ դատարանին առջև։ Եթէ յիշեալ Առաքել Էֆ.ն ներկայ 328 տարեցոյն Կիրակ. 16ին եշ. օր ժամը 4ին (ը. ե.) դատարանին ներկայանայ, կամ իր կողմէն փոխանորդ չղրկէ, դատը ի բացակայութեան պիտի տեսնուի։

Աւստրօ-Ամերիքէն Շոգենաւային Գիծ

ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՆԻՒ-ԵՈՐՔԻ ՄԻՋԵՒ

Պոլսէն Նիւ-Եորք ճամբորդութեան տեւողութիւն 16 օր

Կանոնաւոր մեկնում ամեն օր

Շոգենաւերը երկաթանաւթիւնով լուսաւորուած են, ունին Մարքոնի անլար հեռագրական կապակցութիւն, զոյգ պտուտակ։ Մեծ դիւրութիւն կ'ընծայուի հայ ճամբորդներու։ Սքանչելի սնունդ, երկաթեայ մահճակալ, ձրի հիւանդասոյ և բժշկական խնամք։

Մեկնումի թուականը հաստատուն համար դիմել Ընդհանուր Դործակալութեան. — Գ. Թորոս Քուրմուզի, թիւ 24, 26, 28, Զինելի Բրնթրմ խան, քաղաքին վրայ։

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Տիկին Պ. Մ. Հիւսէինեան

Կ. Պոլիս, Մեծ Նոր խանի մէջ, բիւ. 47

ՆԴԵՒԵՒՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Մեարոպ Հիւսէինեանի

Հարսանեաց մը եռու փառաւոր զարդարումներովը հարբաւաւոր սոյն վաճառատան մէջ պատրաստ կը գտնուին մետաքս, երիզ, լեռան, ծաղիկ, կրծոտ, քսդք, ձեռնոց, մնոտկ, ատիկ և մլրատեան հագուստ։

Անգամ մը կ'սրտէ այցելել սոյն վաճառատունը, տեսնելու համար ապրանքի ճոխութիւնն և աշուատութիւնն և չատ ֆանտիզի ձեւեր մեր կարուածքներու, որ ամէնէն գեղեցիկն իսկ կրնայ գոհացնել։

Մասնաւոր յանձնարարութիւնք կը կատարուին խնամքով եւ ճշդապահութեամբ

Այս վաճառատան անունով ձեզ դիմողներէ և ուրիշ ծանոթութիւններէ մի խաբուիք։ Տիկին Պ. Մ. Հիւսէինեանի վաճառատունը Մեծ Նոր խանին մէջ է միայն. ուրիշ տեղ մասնաճիւղ չունի։

ՍՊԱՌԵԼՈՒ ՄՕՏ

Լուսինեան Ֆրանսական բառարան

ԵՐԿՀԱՏՈՐ ԳԱՏԿԵՐԱՁԱՐԴ

1000 մեծ ալիր եռասիւն էջերուն մէջ խտացած Ֆրանսերէնի բոլոր ոճերը, առակները ու ասացուածները

Իր տեսակին մէջ ամէնէն կատարեալ և ընդարձակ այս Հայ Լուսինէն քիչ օրինակներ մնացած բլլալով, կը հրաւիրենք ուսանողները որ փութան դեռ առնել այժմէն։ Երկու հատորը մեկտեղ թղթակազմ 80 ղրշ. կաշեկազմ 95 ղրշ.։ 15—10

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ԼԱՍՏԻԿ ԿԱԼՈՇՆԵՐՈՒ

ԳՐԻԳՈՐ ԳԱՊԱՌԱՃԵԱՆ

Կ. Պոլիս, Իւչ-Տիրեկի խան, Սիրքէճի

Փող մարգան փնտռել ամեն վաճառողներու մոտ

Մեծամասակ եւ փոքրամասակ վաճառում

ԴԻՒՐԱՄԱՏՋԵԼԻ ԵՒ ԶԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ

NORTH BRITISH RUBBER Co. LIMITED EDINBURGH

Ցառաջիկայ ձմրան առթիւ մեծաքանակ մթերք անգլիական, ռուսական, գերմանական և ընտիր Քէնտի ամերիկեան լաստիկ կալոշներու։

Դաւառացի և տեղացի բոլոր կոչուողներու ուշադրութեան կը յանձնենք մասնաւորաբար անգլիական ՓԻՂ մարքայով լաստիկը որուն բարձրութիւնն ու տոկունութիւնը անմրցելի են, և որուն միակ գործատեղին է վաճառատունս։

Անոնք որ կը փափաքին թէ՛ ձեւաւոր և թէ՛ տոկուն լաստիկներ հագնիլ, պէտք է նախընտրեն միմիայն անգլիական ՓԻՂ մարքայով լաստիկը որ տեսակին մէջ ամէնէն դիմացկունն է։

Ա՛վ խանութպաններ, վազ անցէք փոստուկ լաստիկ ծախելէ և մասնաւորապէս երբորդական ամերիկեաններէ զգուշացէք որպէս թէ՛ դուք և թէ ձեր յաճախորդները կը ՁԼԱՏՈՒԻՔ։

Դաւառներէ եղած յանձնարարութիւնք փութով կը կատարուին ամենայն վստահութեամբ։ Ուշադրութիւն՝ ՓԻՂ մարքայի։ 50—20

ԶԻՆ. ԹԱՆԳԱՐԱՆ

ԹՈԲԳԱԲՈՒ ՊԱԼԱՏԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

ՎԱՂԵՄԻ ԵՒ ՀՈՉԱԿԱՒՈՐ ՍԷՆԹ-ԻՐԷՆԻ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵՒՆ ՄԷՋ

Սուլթան Ահմէտի հրապարակին վրայ եղեռնչէրներու թանգարանին պարունակած օսմ. հին և եղեռնչէրներու յատուկ տարազները Զինուորական թանգարանը փոխադրուած են։

Սոյն զինուորական թանգարանին մէջ կը գտնուին Օսմանցիներուն և խալիֆայութեան նախկին կառավարութենց յատուկ ամէն տեսակ զէնքեր, զանազան ձեւով թնդանօթներ ու զինուորական առարկաներ, օսմ. դրօշակն նախնեաց, անուանի հրամանատարներու, մեծամեծ վեհապետներու և բարձրատեսակ սպաներու թանկագին լիշատակները, եղեռնչէրներու և նենուորներու տարազները։

Զինուորական թանգարանը, ամենուն կողմէ եղած խնդրանքին վրայ առայժմ շաբաթը շաբաթ օր, այսինքն Հինգշաբթի, Կիրակի, Երեքշաբթի և Ուրբաթ օրերը բաց պիտի բլլայ բոլոր այցելուներուն առջև, առաւօտեան ժամը 10էն (Ը. ե.) մինչև 4։

Բոլոր Օսմանցիներուն կը յանձնարարենք անգամ մը այցելել սոյն թանգարանը, օսմ. փառապով պատմութիւնը կենդանացնող և քաջութեան նշան եղող բոլոր հին զէնքերը ու զանազան առարկաները տեսնելու և օրինակ առնելու համար։ Մուտքի գինը Հինգշաբթի, Կիրակի և Երեքշաբթի օրերը 4 ղրշ. բոլոր այցելուներուն համար։ Իսկ Ուրբաթ օրերը այցելուներուն և աշակերտներուն համար 100 փարա է։

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ

ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

1892 Օգոստոս 214 եւ 1320 Սեպտեմբեր 20 թուականներ

Դիմել Ընկերութեան կեդրոնատեղը, Գալաթիա Մէրտիվանի փողոց, Քօրէքթիվ վաճառատան գլխաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն.

Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Գանձարան, Եէնի ճամբի հրապարակ.
» Մ. Բ. Պատօր, Շէյխ-ալ-իսլամ խան, Պահնէ Գաբու թիւ 10։ Ապահովագիր և Ընկ., Վէզնէճիլէր փողոց
» Պահնէ Այմէլօղլու.
» Պահնէ Դարու, Իմամ-էնտի, Իզմիր փողոց.
Գասրգիւղ Ալէքսանդր Ալէքսանդրս, Շուկայի հրապարակ.
» Մ. Ա. Անդրէա, Մօտա հասուէսի.
Բերա Մասնաճիւղ Օսմ. Կայսերական Գանձարան, Մեծ Փողոց,
Շէյլի Մ. Ի. Հօսի, Պէյօղլի քարէրէ հասակի թիւ 137.
Գալաթիա Մ. Ա. Բիբեանց, թիւ 13, Թիւնէլ խան.
Մեծ Կղզի Բէսու Լէֆ.,
Մարմարիզ Մ. Ա. Անէկիանէս, կայարանի հրապարակ.
Սան Սթէֆանօ Քէչէճեան Լէֆ.

Գործակալութիւնք օսմանեան գլխաւոր բաղմաց մէջ

ՔԷՍ ԲԱԹԷՐՆԷԼ

CAISSE PATERNELLE

1841ԻՆ ՀԻՄՆՈՒԱԾ Ի ԲԱՐԻԶ

Ֆրանսական Ապահովագրական առաջնակարգ Ընկերութիւն, որ կը գործէ Կառավարութեան անմիջական հսկողութեան տակ

ՄԻՄԻԱՅՆ ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

Դրամագլուխ եւ պահեստի գումար 70,000,000 ֆրանկ
Տարեկան հաստատուած վնաս 360,000,000 »

Իր չափաւոր սակագրոյցը և պարզ ու մեկին պայմանները Քէս Բաթէրնէլի մինչև այսօր ունեցած հոյակապ յաջողութեան պատճառները եղած են։

Ամէն տեսակ կենաց ապահովագրութիւն, ի դէպ մահու և ի դէպ կենդանութեան։ Գրամներու համար մասնաւոր և օգտակար պայմաններ։

Ընկերութեան դրամատունն է ԳԻՆՏԻ ԼԻՈՆ։

Տնօրէն Աւեւելեան

ԳԱՍՊԱՐ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

Գալաթա, Բասամ Դաշըրտրուզու

Գործակալութիւնք գլխաւոր քաղաքներու մէջ 100—38

LA MEILLEURE EAU MINÉRALE

BORJOM

ԲՕՐՋՕՄ

ՀԱՆՔԱՅԻՆ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՋՈՒՐԸ

Զերծ կը Պահի Սամոսի, Ադիճեռու, Վարդի ամենաժուռաբոյ Հիւանդութիւններ. չի թողուր որ ապ ու բար գոյանան Միզանցքներու եւ Մաղձային խողովակներու մէջ. առաջը կառնի Սենկական հիւանդութեանց արտայայտութիւններուն ինչպես Ցաղաց (goutte) Գերութիւն (obésité), Շաքարախտ (diabète)։

ԿԵՂՐՈՆԱՏԵՂԻ ԼԱՅՕՆԹԷՆ ՊՐԸԹԸՐՍ ԼԻՄԻՏԷՏ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ

ՍՕՍԻԷԹԷ ՌԻՒՍ ՏԷՔՍԲՕՐԹԱՍԻՕՆ

Անամիտի խան

ԱՂԼԻԱՆՑ

ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ընկերութեան դրամագլուխը եւ երաշխաւորութեան գումարը 50,000,000 ֆր.

Ֆրանսական, Հելլենական, Սպանիական եւն. կառավարութիւններու ֆնբրո՝ին տակ

Ընկերութեան հիմնադիրները. Դերմանական Ազգային Պանքա, Պանք Ֆիւր տը Հանտել էնտ Էնտասթրի՝ Պերլին, Տրէսդնէր Պանք՝ Պերլին, Մէք Ֆէնը Ընկ.՝ Միւնիխ, Դուէտի Անշթալտ՝ Վիէննա, Գոմրանտի տը Ռէսանսիա՝ Միւնիխ։

Ընդհանուր Տնօրէն

ԷՎԷԼԻՆ ՄԱՔՔԷՆԶԻ

Շատ դիւրամատչելի պայմաններ, դեղչուած բաժիններ, տարատարգութեան անիւելի բոլոր տարեգրերի, անձնատարութեան և ամէն կարգի վտանգներու համար, առանց յաւելուածական վարձի։

Թարգմայ Տնօրէնութիւն՝ Իզմիր Ապիա խան, Կարաթա, Կ. Պոլիս

Տնօրէն ՅՕՐՅ Տ. ԱՅՎԱԶԵԱՆՑ

Դեր-Տնօրէն ԱՅՎՕՆ Տ. ԱՅՎԱԶԵԱՆՑ

ՎԻՆԸՐ ՊԱՆՔ-ՖԷՐԱՅՆ

Վճարուած դրամագլուխ 130,000,000 ֆր.
Պահեստի դրամագլուխ 40,000,000 »

ԿԵՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ ՎԻԵՆՆԱ.

1, Հերէնկասս, 8—10, Վիեննայի մէջ
17 գրասենեակներով

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ ԱԻՍՏՐԻՈՅ ՄԷՋ. — Ակրամ Աուսիկ, Պիէլից-Պիսաս-Պօպէն, Պրուն, Պուտապէշտ, Պուտվայս, Զէրնովից, Ֆրայէ, Տէվ Միսթէր, Կրաց, Ինսպրուք, Եաէլիսնաուզ Քարլսպատ, Քրանկֆորթ, Քրաքաու, Լէմպերկ, Մարիէնդատ, Մէրան, Օլմիւտ, Նովսանի վրայ, Բարատ պէց, Բիէլէն, Բրաք, Բրօնի Բրէմիսլ, Սանք-Բոլթէն, Սալցպուրգ, Թարնոթէրլից, Թէօրէն, Վիլսա, Ուբ-Նէօլիթատ Զուիթաու։

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ. — Կ. Պոլիս եւ Իզմիր։

ԴԻԼԵՒՈՐ ԴՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ. — Զալաթիա Գարաբէյ, կամարջին հրապարակը։

ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ. — Պոլիս՝ Քիւթիւպհանի փողոց, Էլչեմբէյ խան։ Բերա՝ Մեծ Փողոց Ս. Անթուանի չէնքը։ Սկիւտար՝ Դարաճա Ա մէտ փողոց։

Վինը Պանք Ֆէրայն պանքայի ամէն տեսակ գործարարութիւն կը կատարէ, գլխաւորաբար փոխառու։ Թուղթեր կը զեղչէ։ Զէքիր և վարկագիրներ կը հանէ եւ հեռագրական հրամաններ կը կատարէ Թուրքիոյ և արտասահմանի գլխաւոր քաղաքներուն վրայ։ Թուրքիոյ և արտասահմանի վրայ քաշուած առեւտրական թուղթերու գանձում։ Մասնաւորական հրամաններու գործադրում։ Բանձնեթուղթերու գնում և վաճառում, ամենայն կերպով յանձնի։ Դրամներու և թանկագին առարկաներու գնում և վաճառում։

Վինը Պանք Ֆէրայն ԻՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՄՆՏՈՒԻ մասնաւոր ապահովութիւն մը հաստատած է հարիւրին 3 տոկոսով և վճարումներ կ'ը զուսի 30 դրամէն (ոսկեղրամ) սկսեալ։

Սէյֆս դրամարկղը վարձու կը տրուի Գալաթիոյ կեդրոնատեղիին մէջ, խիստ նպաստաւոր պայմաններով։ Այդ դրամարկղերը ամէն ապահովութիւն կ'ընծայեն։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԵՑԱԻ

ԿԱԲԱՊԵՏԱՆ ՄԵԾ ԲԱՌԱՐԱՆ

Օսմանեանի Հայերէն

1000ի մօտ էջ մեծադիր եւ մանրագիր

Փառակազմ գին 40 ղրշ.

Կը գտնուի բոլոր գրավաճառներուն քով կեդրոնատեղի՝ Վ. Ա. Հ. Տէր Ներսէսեան վաճառատան Պահնէ Դարու Ճէլալ պ խան։

ԹՈՒՄԱՍ ՈՒԻԼՍԷՆ

ԱԶԱՅԷՆ ԿԱՅՔԵՐԻ ՇՈՒԵՆՆԱՏԵՐՈՒ

ՍՊԹԵՒԵՍ

Հրտ. Կ. Պլսոյ, Նավթրուսքի եւ Օսեաստի մէջև

Աարս, Ագպանս, Ակէրքս Արկս, Արվիլ Արիսսէս, Ամբրիա, Պասատս, Պոսոտիս Պրիֆիալս, Դալիրոս, Դասթէլլս, Դասդս Գաթիարս, Զիսէրս, Դլարս, Դլիս Դօլէնս. Դօսս, Տակս, Տիսս, Տուրս Է կրս, Էլասրատս, Էրաթս, Էսքիմս, Ֆիտ Ֆիկնատ, Ֆրանչիսքս, Կալիէս, Ժէնսա Ժիթատս, Կուրքս, Կրոսնս, Հիտալկս Հինսս. Հիյտրս, Իտատս, Եաֆա Եուսմս, Քէլս, Քոլբինս, Քոթքա, Քոպնս, Լիմօրնս, Լորէ, Մարէնկս, Մոնդէ պէլլս. Մորոքքս, Մուրիս, Միւիլս, Նարվս, Նէրս, Նոսս. Օսլս. Օթէլլս, Բրէմս. Բրինատս, Բոսէս, Բոնտս, Բիւնս Սալէրնս, Սալս, Սաֆս, Սէրթս Սորրէնթս, Սիլվիս, Սալրս, Սուլթան Սիբիա, Թիբրս, Թէնթս, Թորբէրս Թորս. Թորօնթս, Թոսնս, Թիքս, Վարրս. Վասս, Վիկս, Վոլս, Վոլթուրնէ Զարա, Զէրս,

ԴՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐ

Ֆ. ՀԻԼՏ ԵՒ ՐԻՖՏՕ

Գալաթիա, Բիւչիք Միւլէթ խան թիւ 28—29.

ԽՏԻՎԻԷԼ ՄԵՑԼԼԱՅՆ

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ԱՐԱԳ ԵՐԹԻԵ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ. ՊԻՐԼԵՆԻ ԵՒ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ ՄԻՋԵՒ. ԵԼԵԿՏՐ. ԼՈՒՍԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Առաջնակարգ նաւ.— Մեկանի գինին ձրի

«Խանարիէ» շոգենաւը, նաւապետ Անտրէյ կը հանի Ալեքսանդրիայէն Բշ. օր Հոկտ. 28ին և պիտի մեկնի երեքշաբթի Հոկտ. 29ին երեկոյեան ժամը 3ին դէպ ի Ալեքսանդրիա, հանդիպելով Իզմիր և Պիրէան։

ՍՈՒՐԻՈՅ ԳԻԾ

«Սամարէ» շոգենաւը, նաւապետ Ֆինոլէյ 1912 Հոկտ. 24ին Եշ. օր Սուրիոյ երեքշաբթի հասնելով, Հոկտ. 26ին Երբ. օրը կը մեկնի դէպ ի Կէլիսոլու, Տարսանէլ, Մարմարի, Իզմիր, Քիոս Հանգոս, Մէրսին, Ալեքսանդրիա, Թարապլուս, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բօրթ-Սաիտ և Ալեքսանդրիա։

Պասս. Տնօրէն՝ Դ. ՏԷՐ-ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ

Տպգր. ԱՐԵՒԵԼՔ օրաթերթի

ՄԱՄՈՒԼԻ ԿԱՐԾԻՔԸ

ԱՅՍ ԱՌՏՈՒԱՆ ԹԷՐԹԵՐԷՆ

ՍԱՂԱՀ հաստատամութիւն կը յանձնարարէ օսմ. հանրային կարծիքին և կը պահանջէ եւրոպական դիւանագիտութիւնէն որ իր միջամտութիւնը յետաձգէ մինչեւ որ պատերազմին հետեւանքը հասկնալի դնէ. մեծ հաստատարարմը տեղի չունենայ, կրկնէ, մինչդեռ ամէն պատերազմի թնական վերջաւորութիւնը յայտնին և յայտնուին զիրքերը որոշելով կ'ըլլայ։ «Սաղահ» կը յիշեցնէ Մարնիկոյի պատերազմին միջոցին զարմանք Տրէյֆի խնդրոյ։ Պատերազմը վերջացած է, բայց դեռ ասոնց կայ մնացեալ. իրիկուն նոր յայտնութիւն մը վառակեցաւ։

Անհնն «Դիւանագէտ մը»ի հետեւանքով խմբագրականի մը մէջ կը յայտնաբերէ թէ Օսմ. Ազգը ներկայ գժնդակ վայրկեանները մէջ պէտք է պահէ իր հաստատակամութիւնը, հեռատեսութիւնը, պարարիւնութիւնը և վստահութիւնը։ Հակառակ պարագային գուցէ նի թագէս և բարոյական տուժեր։ Մեր թշնամիները, կրկնէ, մեր վրայ կը քարեն ուղղեցուս, փչելու և մեր արիւնը խրտիս համար։ Մենք առ այժմ պաշտպանողական վիճակի մը մէջ կը գտնուինք, ինչ որ մեզի նպաստաւոր է, քանի որ յարձակողը ուժգին չտա և ուզելի չտա կը յոգնիս։ Պաշտպանողական դիրքի մէջ գտնուելով հանգիստ պէտք չէ յուսահատիլք և յոռետես ըլլալ, այլ պէտք է անձնախաստ ըլլանք։ Պարտական ազգութիւնները խաչաձեւ մը կազմակերպելէն մեկ դմ, կրկնէ, և բանակին յայտարարելէն թէ հրամանի պատերազմ մըն է որ կը մղեն Ռուսիոյ նպատակն էր ոչ թէ և մանաւանդ այդ հրամանի կատարի կերպով և գծով ապ ծայրայեղութիւններու մեկ։ եթէ հրամանի անտեղով այս անգամ գրգռուիներ և թշնամի ուրբութեանց տեղեկից Օսմանցիներու մէկ մասին հայրենիքի հանդէպ գործած պատահմութիւնները մեր հաստատակամութիւնը և պարարիւնութիւնը մեզի մոռցնել տան, երկրին համար մեծապէս վտանգաւոր կ'ըլլայ։ Թշնամիներու ցեղակից Օսմանցիներու հրատարակ կարգիլը և բանակին մէջ անոնց ի նպաստ թշնամին բռնած դիրքը կրնայ մեզ յանգել եթէ զերարդութեան մէջ ջարդ մը պատահի, ուստի միջամտութիւն մը բայարոյ է մերինին պէտք է զգուշանայ։

Եէնի ԿԱԶԵԹ եւրոպական միջամտութիւնն և մինարդութիւնն զմ կը խօսի։ Կրնէ թէ ակրութիւններ իրենց չահուն համար է որ այնպիսի մտադրում մը ունեցած են Սանկտ-Պետերբուրգի ընթացքը այդ պիտի սպառեն չարաշահելու համար այն մեծ պատերազմը, որ իրենց պրամատաստութիւնը պիտի պատրաստէ։ Ցաւալի է թէ Թուրք կոյսութիւնը, կրկնէ, երկէ իրեն ծառայութիւն բնդ քանի մը թուփառաջիկներու յանդգնութիւնը չի կրնար հանդուրժ։ Մենք այսչափ զոհողութիւն ընենք, մեր կեանքին ապրիւրը եղած Ազատագրի պիտուրները սահմանագրելու թափերը, անուկան, վարչական և առեւտրական յառաջդիմութիւնն և ներքին բարեկարգութիւնքի զբաղուինք, այսչափ դրամ ծախենք, այսչափ տգի գտնենք և յետոյ եւրոպայի սերոյն համար կէս համրէն զատնենք, այնպէս։ Ոչ։ ուրեմ բրած ենք մեր արիւնին վերջին կաթիլը թափել այս պատերազմին մէջ և եւրոպան ազատել Արեւելեան խնդրի պէս փորձանքէ մը։

ԻԹՕԱՄ հերքիչով քանի մը օրվ ի վեր շրջող գէշ լուրերը, որոնք Պոլսոյ ժողովրդին մտահոգութիւն և ցաւ պատճառեցին, կրկնէ թէ անոնք չարամիտներու կողմէ յանի դիտումով չարաշանցուած են։ Խորհուրդ կուտայ որ այս լուրերուն հետեւ չընդունուին։ Այժմ բոլոր Օսմանցիները հաստատամութիւն պէտք ունին, որովհետեւ այս միջոցին ապարանալը ոչ միայն պատերազմը կորնչիցէ։ պատճառ կ'ըլլայ, այլ մեր ազգ. պատիւն ու փառքը կ'ոչնչացնէ և մեր ազգայ կեանքը հիմէն կը սարսէ։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԼՈՒՐԵՐ

ՊՈԼԻՍ ՀԱՄՈՌ, ԴԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐԸ, ԻՆՉ ԿԸ ՊԱՏՄԵՆ

ՁՅԷ ԿԸ ԿԵՐԵՆՈՒԻ

ՊՈԼՍԻԳՈՒՆԵՐԸ ԿՐԱՎ ԿԵՐԵՆՆ ԿԱՌԱԽՈՒՄԻՆ Վ. Բ Ա Ց

Պոլսոյ մեծ հրդեհներէն հետ, մայրաքաղաքիս մեծ մզկիթները նորէն լեցուած են թշուառութեան սրտաճմիկ տեսարաններով։ Շէհզատա Պաշի և Սիւլէյմանիէի մզկիթներուն մէջ հաղարաւոր ընտանիքներ պատսպարուած են։ Ամէն ոք իր հոգին ազատելու միայն նպատ է և չատ քիչեր կան, որոնք անկողին մը և քանի մը առարկայ փրկած են իրենց հետ։ Ամէն ինչ, իրենց արաը, կալը թողած են թշնամիին ու ինքզինքնին նետած են կատաղութիւն։ Այս զազմականներուն մեծ մասը Լիւլէ Պուրկազէն և չրջակայ գիւղերէն եկած են Գրբդ-Քիլիսէէն եկողներ ալ կան։ Մեծ մասը, գրեթէ բոլորն ալ խլամ են։ Հաշիւ 10–15 քրիստոնեայ ընտանիքներ կան, որոնք տեղահանուած են իրենց ծանոթներուն քով։

Մեր խմբագիրներէն մէկը որ երէկ քննութիւն մը կատարեց այս զազմականներու մասին, հետեւեալ տեսակցութիւնը ունեցաւ տարեց գիւղացիի մը հետ։

— Ուրկէ՞ կուգաք։

— Լիւլէ Պուրկազէն։

— Լիւլէ Պուրկազ քանի՞ ժամ է տանմանցութիւն։

— 14 ժամ։

— Պուլկարները մինչեւ հոն եկա՞ն։

— Ոչ, բայց Գրբդ-Քիլիսէ եկած էին։ Լիւլէ Պուրկազ Գրբդ-Քիլիսէի մօտ է։ Եթէ քիչ մըն ալ զանգազնէք կը վանայինք որ բնակիչ պիտի ըլլայինք։ Լաւի ինքզինքնիս հոգիս նետեցինք կառախումբ, որ մեզ հոս բերաւ։ Մեր տնապարանքը այն տասիման էր որ նոյն իսկ մենք մէկը ատեն չկրցաս գտնել իր գուրսան հագներու։

— Կառավարութիւնը չարգիլե՞ց ձեր փախուստը։

— Ոչ, հոն արդէն քաղաքային կառավարութիւն չէ մնացած։ Պաշտոնեաներն անգամ փախած են։ Զինուորական իշխանութիւնները դիւրացուցին մեր դաղթումը, որպէսզի կեներ ու տղաք թշնամիին ձեռքը չիյնան։

— Մի միայն Լիւլէ Պուրկազ՞ ժողովուրդն էր որ փախաւ։

— Ոչ, չրջակայ բոլոր գիւղերու բնակիչները, մանաւանդ երկաթուղիի վրայինները չարչ գտնուող գիւղերու ժողովուրդը կը փութայ փախչիլ։ Մենք դարու սաեն Գրբդ-Քիլիսէէն անցանք, բայց հոն չկացանք։

— Էսքիսէհիր մասին բան մը լսեցի՞ք։

— Ոչ, մենք Էսքիսէհիր չանցանք, անիկա աւելի հեռու է։ Կիրեալ և արեւելեան կողմը կը մնայ։ Իսկ Գրբդ-Քիլիսէն արեւմուտք է։

— Ճամբուն վրայ Պուլկարներ տեսա՞ք։

— Ոչ, բայց մեր կառավարիչին վրայ Պուլկարները հեռուէն կրակ կը տեղացնէին։ Բարեբաղդաբար ոչ ոք վիրաւորուեցաւ։

— Դուք Պոլիս եկած էիք ասկէ առաջ։

— 93ին 17–18 տարեկան էի։ Այն ատեն ալ թշնամի բանակները խուժեցին մեր քաղաքներուն վրայ և մենք ճիշդ այսպէս Պոլիս ապաստանեցանք։ Այն ատեն հոս 18 տարի մնացինք և երբ վերադարձանք, մեր տեղը մեր արտերը բնաջինջ եղած էին։ 35 տարիէ ի վեր աշխատեցանք և հարիւր դարմանած այն պատերազմին վնասներու, անա նոր տէրտ մըն է որ կուգայ։ Բայց Աստուած մեծ է։

— Հոս ձեզի ո՞վ կը նայի։

— Քաղաքապետութիւնը քիչ մը առաջ հայ գրիած էր։ Մասնաւոր քսմիսիոն մը կազմուած է, որ դաղթականներու գործին պիտի նայի։

Ի ՏԻՐԱՆ Ի ԲԵՐԴԱՆԳԱՏԵՆ ՀՐԱՄԱՆՆԱՏԱՐԵՆ ՁԵՑՑԱԼԱՐԻՆԵՐԸ

Էսքիսէ Բերդաքաղաքին հրամանատարը հետեւեալ յայտարարութիւնը ուղղած է Իսլիրնէյնիներուն.

1. Բերդաքաղաքը պատերազմի մէջ է, և անոր բոլոր քաղաքային և զինուորական գործերը պիտի անօրինուին բերդաքաղաքին հրամանատարին կողմէ։

2. Եթէ տեղացի ժողովուրդը զինուորական իշխանութեանց հրամաններուն հնազանդի և հանրային հանգարտութեան և արուած հրամաններու հպատակ ընթացք մը չունենայ, ամէն պարագայի մէջ իր հանգստութիւնը և բոլոր իրաւունքները պիտի ապահովուին։

3. Զսպողական խիստ միջոցներու տեղի չտալու համար պէտք է որ ժողովուրդը չրջանցեալ և անխոով մնայ և հոս ու հոն յուզումների դուսարուններէ և ամէն տեսակ վնասակար տարաձայնութիւններ ընելէ զգուշանայ։

4. Ցաւալի է որ երկրին պաշտպանութեան յատուկ ամէն տեսակ գործերու և զինուորական զործառնութեանց նպատամէջ ժողովուրդը իր հայրենասիրութիւնը ցոյց տալով զիրարմիներ պիտի հայթայթէ։

5. Անոնք որ զինուորական իշխանութեանց կ'օգնեն և օգտակար տեղեկատուութիւններ կ'ընեն, պիտի վարձատրուին։ Իսկ անոնք որ քաղաքին մէջ գտնուած կասկածելի անձերու ներկայութիւնը գիտնալով և անոնց մասին տեղեկութիւն ունենալով հանդերձ զինուորական իշխանութեանց լուր չեն տար, բնականաբար պիտի պատժուին։

6. Ժողովուրդին անոնք որ փուներու վրայ կը խուժեն և կամ վաճառականներին մեծաքանակ իրեղէններ և կամ ուրիշ առարկաներ կը գտնեն, պիտի պատժուին։

7. Անձնական գործերի դատ, ամէն տեսակ փաստաթղթեր կամ հատատ պիտայք, ինչպէս նաև կենդանիներու յատուկ ոչ մէկ առարկայ բերդաքաղաքէն դուրս հանելու թոյլատութիւն չըլլալուն, հակառակ ընթացքի մէջ գտնուողները պիտի պատժուին։

8. Զինուորական իշխանութեանց կողմէ պատատուած ցուցակին հանձայն, ու տեղականաստէրերուն իրաւունքը միայն պանդանելու պայմանաւ, պէտք է երբոր իրենցմէ պահանջի՝ զին. իշխանութեանց յանձնեն պարտ, իւղ, պիւր, սառաղ, հացդրգնայ թեան, պէրման և հրիջման յատուկ գործիքներ, ինչպէս նաև բժշկական գեղեր դուսարուներու և ջնուցման պիտոյքներ։

9. Պէտք է իսկոյն մեկնին բերդաքաղաքէն անոնք որ երեք ամսուն բաւարար չափ պարար կամ դրամ չունին՝ և կամ անոնք, որոնց ներկայութիւնը բերդաքաղաքին մէջ վտանգաւոր կը համարուի, ինչպէս նաև անոնք որ անկար կամ ծեր են։

10. Բերդաքաղաքին մէջ մնացող ժողովուրդը և օտարները բերդաքաղաքին մէջ կիրարկուած բոլոր օրէնքներուն առանց բացառութեան պարտաւոր են հնազանդիլ։

11. Անոնք, որոնց բերդաքաղաքէն դուրս ելլելը կը պահանջուի ասիկոնութեան կողմէ, պարտաւոր են իսկոյն բերդաքաղաքէն դուրս ելլել։

12. Օսմանեան հպատակ այն անձերը և ևանանները, որոնց բերդաքաղաքէն դուրս ելլելը յարմար չէ դատուած, պէտք է որ լրջ հայրենասիրական պարտականութեան հնազանդին իրենց տրուած հրամաններուն։

ԶՈՐԱՆՈՒՆԵՆԱՆ ԼԵՖ.Ի ՑԱՀՑԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Բէքիր Լօյտ կը հրատարակէ տեսակցութիւն մը, զոր իր մասնաւոր թղթակիցը ունեցած է Այտապին զորքերու նախարարին հետ։ Գաբրիէլ էֆ. հարցակոյտութիւն յայտնած է Մահմատներուն Թուրքիոյ հանգէպ իրենց բարեկամութեան համար և կը յայտնի որ կռմս Պէրիմիոյա չաջնդեցաւ արգիլել Պ։ լրանի ակռութիւնները որ ժամանակ չգիրցին օսմ. կառավարութեան՝ բաներնարդութիւնները ի զոր դնելու համար։ Նեռատանիկեան էֆ. ալիցեց որ Բ. Դուռը անկիզծորէն մտադիր էր հարկ եղած բարենորոգումները գործադրել, միայն թէ 1880ի ծրագիրը կիրարկելու որոշումը Օսմ. խորհրդարանէն պէտք է վաւերացուր։ Նախարարը անուանական կը գանէ Եւրոպայի ընթացքը, պատերազմին առաջքը չառնելու մասին։

ԼԻՈՆ ՄԵԶՈՅՆԵՐԸ ԷՍԷՐԼԻՔԻ ՄԷՋ

Լիոնիրէէն հոկտ. 12 թիւով կը հեռագրեն.— Քանի մը օր առաջ բերդաքաղաքի հրամանատարը յայտարարութիւն մը փակցնել տուաւ էր պատերուն վրայ։ Այդ յայտարարութեան համաձայն, զրպարտ լուրեր հրատարակող անձերը մահուան պիտի դատապարտուին։ Այսօր նոր ծանուցում մը փակցուած է քաղաքին զանազան հրապարակներուն վրայ։ Այդ յայտարարութեամբ կը ծանուցուի թէ արեւելեան բանակին չարժումը ուսարած ըլլալով բերդաքաղաքին ինքնապաշտպանութեան յատկացուած ուժերուն աջակցութիւնը անհրաժեշտ չէ ալիւս։ Լիոնիրէի զորքերանակը իր պարքը կատարած է, թիւնին վտանգով։

Մ. ԲԱՅՈՒՆԴԻՐ։ ԿՈՒՍԻ ԼԵՌՏՈՆ ԵՐԹԱԼ

Ռիմիկը կ'իմանայ թէ Ֆրանսայի վարչապետ և արտաքին գործերու նախարար Մ. Բուանքարէ պաշտօն յանձնած է Լոնտոնի Ֆրանսական դեսպանին, որպէսզի Անգլիոյ արտաքին գործերու նախարար Սըր Էտուարտ Կրէյի հետ կարծիքի փոխանակութիւն ունենայ իր Լոնտոն ուղեւորութեան մասին։ Մ. Բուանքարէ կ'ուզէ Պոլսանեան խնդրին մասին տեսակցիլ Սըր Էտուարտ Կրէյի հետ։

ՕՍՄ. ՀԱՐԿԱՅՈՂՆԵՐԸ ԲԵՐԴԻ ԳԵՂԵՑԻԿԻ ՎՐԱ ԵՒ ԵՐ ՁԱՍՊԱՆԱՆԵՐ

Երէկ կէս օրէն առաջ վարչապետութեան և պատերազմական նախարարութեան հասած լուրեր կ'ըսեն թէ օսմ. բանակը սկսած է պուլկար բանակին վրայ յարձակիլ Գրբդ-Քիլիսէի հիւսիս և հիւսիսարեւմտեան կողմէն։

ՀՍԼԼԷՆ ԲԱՆԱԿԸ ԾՈՒՐԱՆԻՆ ՄԷՋ ԿՈՒՇՆ Ա. Ց

Հելլէնները ներս քաշուելու և յետոյ անոնց վրայ յարձակելով բնաջինջ ընելու համար օսմ. բանակը յատկապէս պարպած էր Լորոս գաւառակին Գուսմ-Ճաուսէսի և Կրիսովոյայի բլուրները։ Թշնամի զինուորները զանոնք գրաւեցին և օսմանեան զինուորները սեւեռելով որ անոնք իրենց ծուղակին մէջ ինկած են, յարձակեցան Հելլէններու վրայ և զանոնք սարկեցին նահանջել, մեծամամ կորուստներ պատճառելով անոնց։ Օսմանցիները սկսան հաղթել փախչողները։

ՊՈՒԼԳԱՐԻՆԵՐԸ Ե՞ԼՄԲԳՅՆԵՆ Վ. Ս. Ի՞Ն Ս. Ն

Պուլկարները արտակարգ գործունէութիւն մը ցոյց կուտան Վառնան ամրացնելու համար։ Պոլչիքէն Վառնա 15 մեծ և 8 փոքր թեղանթներ զրկուած են, այդ քաղաքը պաշտպանելու համար ընդդէմ հնարաւոր սպէն յարձակումի։ Ուսարանները կը չարաշանին։

*** Պէրլինի զինապետական չրջանակներու մէջ կը հաստատուի թէ պատերազմէն յետոյ Պալքանեան պետութիւնները պիտի հոչակեն իրենց միութիւնը։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ԵՒ ԵԿԵՄԵՆՅԻՆԵՐԸ

Կեսարիոյ նախորդ երեւելիներն Կալիպ պէյ, որ հանդուսանն կոչուած պեր դնդապետ մըն է, փափաք յայտնած է իր պարզ զինուոր ծառայելու։ Կալիպ պէյ Կեսարիայէն հասած է երեւելիի մը հետ, որ նոյնպէս կամաւոր տրամադրուած է։ Կալիպ պէյ կ'ըսէ թէ Կեսարացիները 10,000 ոսկի հաւաքած են պատերազմին համար։ Կեսարիայէն և չրջակայքներէն 10,000 կամաւոր արձանագրուած են։ Գաւառին բոնակալութիւնը պիտի ընէ այդ կամաւորներուն ծախքերը։ Կեսարացի 300 իրամ և ոչ-իրամ կիներ պատրաստակամութիւն յայտնած են իրենց հիւանդապահ ծառայելու։

ՍԵՐԳԻ ՁԻԹԻԱՆՈՐԵՐԸ

Վիեննական թերթերուն ստացած հեռագիրներուն համաձայն, վախուն երկու վիրաւորներով լեցուն, ռազմավայրէն Պէլգրատ հասած են։

ԱՅԱ ՍՕՖԻԱՅԻ մզկիթին մէջ առջի օր բանտարկած Հիւսէյին Բեամի պէյ հայրենասիրական ճառ մը արտասանեց և կարդաց ռազմաչունչ երգ մը, որուն ապարդուած օրինակները բաժնուեցան ժողովուրդին։ Երկու գասմարտակ հետեւակազօրք մզկիթին բակին մէջ անգրաբութեան հանեց։

ՕՍՄ. ԲԱՆԱԿԻՆ ՎԻՃԱԿԸ. — «Իրամ» կը յայտարարէ թէ վերջին պատուն իր ստացած տեղեկութիւններուն համաձայն, օսմ. բանակները բարոյական բաւ վիճակի մէջ են և միշտ պատրաստ են թշնամիին դէմ կռուելու, և հետեւապէս բարձրին ունինին են այս մասին տարածուած լուրերը։

ԷՍԻՐՆԷԻ ՄԷՋ

Պուլկարներէն ամենք գիւղատեղիներն ամենք գիւղատա նեխեթու մէջ։ Գրեթէ ամէն տրդեն ստաջ բերած են քաղաքին մէջ, բայց անմիջական օգնութեանց հնարներ վանդի մը ստաջքը ստանած է, գիրք «Իրամ»։

ՎԱՌՆԱՅԻ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆԸ

Մեր ստացած նեխեթու Նախարարաց Խորհրդոյ կողմէ նկատուած ամենամեծ ուսարանները զրկուած զորձողութիւնները, և այս անգամ Պուլգարական նախարարութեան կողմէ հարկ եղած հրամանները տրուած են այդ մասով թէ Պոլսոյ և թէ գաւառական զինուորական իշխանութեանց։

Արդ՝ պատասխան այս անօրինութիւնն որոշմամբ Բ. Ս. Ժողովոյ, հաղորդելով Զ'ով ի տեղեկութիւն Մամա Ազգաթարար

Պատր. Հայոց Թուրքիոյ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ա. ԱՐՇԱՐՈՒՆԻ

ՍԵՐԱՍՏԻՈՅ Աւաղեղը Հոկտ. 13 թուականով հետեւեալը կը հեռագրի Գասարիաքարան. «Հաստատ զինուորական օրէնքին և սովորութիւններուն, որով պէտք է վարուիլ նիզամիկ զինուորները իրենց գտնուած վայրերուն մէջ երեք ամիս մարզանք ընելէ յետոյ պահեստիներու կարգը կ'անցնին, մարդանքի այդ ժամանակամիջոցը իրենց բանակներու կեդրոնին մէջ անցընելու կ'ստիպին և առանց մուտեէնէի ժամանակ տալու, իբրեւ պահեստի անմիջապէս զէնքի տակ կը կոչեն, ինչ որ չատերը վնասներու կ'ենթարկէ։ Կը խնդրուի այս մասին հարկ եղածը անօրինել։

***

Առաջնորդը ուրիշ հեռագրով մը հաղորդեալը կ'ըսէ. «Կարգ մը զինուորներ եօգլամայի մէջոյին կամ ներկայ չկարենալով գտնուիլ և կամ օտար երկիր ելլալով, չեն կրցած հարկ եղած արձանագրութիւնները կատարել տալ իրենց «մուխտար»։ Միւս կողմէ «եօթլամա»էն յետոյ կարգ մը զինուորներ առանց «մուխտարի» մնացած ելլալով հանդերձ դեռ զէնքի տակ կը մնան։ Այս պարագաները պատճառ կ'ելլան որ շատ մը ընտանիքներ խղճալի վիճակի մէջ ու անօգնական փոքրիկները մնան։ կը խնդրուի հարկ եղած դիմումները կատարել։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ, որ իր տարութեան պատճառով վերջերս Պատրիարքարան չէր իջներ, ապաքինած ելլալով, երէկ այցելեց Պատրիարքարանի նոր շէնքը։ Ն. Սրբազնութիւնը պատ մը եկաւ նստաւ իր պաշտօնատեղն։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ հոգեւոր հովիւ Տ. Գնէլ Ծ. Վ. Գալէմքարեան Թրիա Օլիայէ հոկտ. 6 թուականով կը գրէ Պատրիարքարան թէ պատարագած է Պաղրատ. քաղաքին մէջ և քարոզած։ Պատարագին ներկայ գտնուած են նահանգապետը, քաղաքապետը ու զինուորական հրամանատարը։ Տ. Գնէլ Վ. իր գրոյն կցած է ընդարձակ տեղեկագիր մը, որուն մէջ կ'ըսէ թէ Պաղրատ. 60 տուն հայ բնակիչ ունի, որոնք իրենց լեզուն թէեւ կորսնցուցած, սակայն զգացումներով հայ մնացած են։ Պաղրատ ունի եկեղեցի մը գեղեցիկ պարտէզի մը մէջ «Սրբոց Հրեշտակապետաց Գաբրիէլի և Միքայէլի» անուն, և չնուած 1850ին, ազգին կողմէ, Ներսէս Ե.ի կաթողիկոսութեան ժամանակ. ունի հոգեւոր պաշտօնեայ մը Տ. Գրիգոր քհ. Լազարեան, որ 18 տարիէ ի վեր կը պաշտօնավարէ. Տէրունական Աղօթք, Հաւատոյ Հանգանակը թարգմանած է ռումիներէնի, ժողովրդան հասկնալի ըլլալու համար։ Ամէն օր կանոնաւոր պաշտամունք կը կատարուի, եթէ քահանան չէրկայ քաղաքները չէ պացած։ Տեղւոյն մէջ Մկրտութեան, Դրաշմի և Պատկի խորհուրդները սուներու մէջ կը կատարուի և ժողովրդը կարելի չէ իր այդ սովորութիւններէն ետ կեցնել։ Պատարագի ժամանակ կը լիշատակուին միայն Վեհ. Հայրապետին և Թուրքիոյ արքայական ամբոխն անունները։ Իսկ երուսաղէմի և Պոլսոյ Պատրիարքներուն անունները չեն լիշատակուիր, նկատելով որ այդ ընտրութիւնները չեն ծանուցուիր իրենց և ոչ և է օրէնութեան կենդանի չի գրկուիր։ Եկեղեցւոյ մատակարարութեան կը տեսէ երկու տղիէ բաղկացեալ հոգաբարձութիւն մը։ Եկեղեցին տարեկան 3700 ֆր. եկամուտ ունի։ Քաղաքին դուրս Հայերը ունին գերեզմանատուն մը, որ տրուած է կառավարութեան կողմէ։ Պաղրատի մէջ տարեկան 7 մկրտութիւն, 6 պսակ և 10 մահ կը պատահին առտարարաւ։ Հայ տարրական վարժարանի մը գոյութեան տեղեկութիւնները դադրեցան։ — Ս. Կեսարիոյ Տէրէվանք Ս. Սարգիս վանքի Վանահայր Սարգիս վրդ. Մելքասեանի գրով մը կը գանգատուի թէ Վանքին տաղնոդրդը խնամակալութիւն մը կազմելու և վանքին տեղերքի մասերուն գոյութիւնը անոր յանձնեն է, մինչդեռ տարբերներ ի վեր ինք կը վարէր այդ պաշտօնը, ինչպէս Սամանագրութեան վանքերէն վերաբերեալ հրամանին ալ կը տրամարդէ, և այդ պաշտօնին կոչուած է Կեսարիոյ Դեմիրեան Տ. Տրդատ Եպիսկոպոսի կողմ, և որովհետեւ նորակազմ խնամակալութիւնը վանքին և մեկ պէտքը կը հոգայ, վանքը անինամ լքուած և ինքն թշնամաւ ու անասանելի վիճակի մը մատուած է, և այս մասին ալ նորութիւն կը խնդրէր։

Բ.— Խարբերդի Առաջնորդ Տ. Պարսեղ Եպ. Տէր Խաչենան և Դաղ. Ժողովոյ Դիւանը գրով մը կը ծանուցանէին թէ Առաջնորդարանի անիրաւութեան ժամանակ թեմականները Սարսորիի վանքին հանար խնամակալութիւն մը կազմած են ոչ մեր գրաւորով վանքին շուրջը գտնուող տարածուած Հայ ժողովրդեան և անոր կարուածոց վարձակալներուն, վանքն ու կալուածները իրենց չանատան ըրած, անոնց եղիսմից օրինական հաշուեցոյցը տարուտարի չը ներկայացնելով երբեք Առաջնորդարանի, Գաւառ. Վարչութեան Տեսչութիւնը արգէն Առաջնորդարանը անկիրապան եղած ատեն, ճարտարատարանի գիտած, դատավարութեան ձեռնարկած է Ը.Ն.Ստ վարձակալներու դէմ և ձեռքերած իլամը գործադրութեան դնել տուած է։ Ասոնց ապէց ծագում առած է թեմական ներսու հանդարտը բարոյ։

Խարբերդ ուշադրութեան առաջ դրեր է յետ խորհրդակցութեան արձանագրեն սեց թեմական հանդարտը բարգաւաքելու համար։ Ուստի ասոնց ուսումնասիրութիւնն կ'ընեն ապա ամբոխ անօրինել։

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ հոգաբարձութիւնը Հնդանակարութիւն կը յայտնի, Մանչեսթրարտակ բարեսէր ազգայիներուն որոնք Լիւսոլ էֆ. Սէմէրճեանի նախագահութեամբ և անդամներ Առաջնորդ Տ. Գէորգ Եպսկ. Իրիշեանի մասնակցութեամբ նստիրեցին 119 մարգ. ոսկի։

ՆԱՄԱԿ ԽՍԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Տէր Խաչիկ

Սարգարեանց, Հաշնայի բէյկ. Նրբագոյն ընկալ ուսանող մը, երէկ Ազգային Պարիարքարան գացած էին Հայոնիներէն Թարգմանութեան համար։ Նպաստաւոր ուսանող յանձնաժողովի քարտուղար Պ. Վահան Ասլանեան, հակառակ յանձնաժողովի ատենապետին կրկնակ պատասխաններուն, չուզեց վճարել տարիկով թէ վարժարանի վարժարան մը փոխադրուող ուսանողին թոյլ չպիտի վճարէ։ Դիմումն որ ինքի պէս շատեր իրենց վարժարանը փոխեցին և թաչակ կ'ստանան։ Ամէն որ վրայ սիրաս նախատական խօսքերով ընկ. առում ալ չգտնելով կարգադրուս զարկաս և գատաղեսով, սիրաս հարուածներ տեղացնել, որմէ կրնայ գուսանը և զրս թողաց արիլ ալ վիճակի մէջ։

Հիմայ, տէր խնդրագիր, ձեզի կը հարմնկեմ քարտուղարին այս ընթացքը նայիլ դէպ որը ուսանողի մը, որ ապրուստի ուրիշ ոչ և է միջոց չունի, և կ'ուզի աշխատիլ նպաստով։

Խարբերդ յարգանքով

ՅԱԿՈԲ Ց. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

Ծ. Խմբ.— Ցիշեալ ուսանողին գլխաւորուած ըլլալը անձամբ ստուգեցինք կը մնայ գիտնալ թէ այս յատուկ ներողութեան բուն պատճառն ատուութիւնը որ վրայ կը ծանրանայ։ Կ'սպասենք որ այս մասին բացատրութիւն մը տրուի հրապարակ։

Այրի Տիկին Հերիքա Զրահեան, Տէր Տիկին Խաչիկ էֆ. Փափազեան, Տէր և Տիկին Գէորգ էֆ. Մանիսալեան, Տէր և Տիկին Օնանէ էֆ. Զրահեան, Անտոն էֆ. Զրահեան, ինչպէս նաև հանգուն ազգականց պարագայք ցաւօք սրտի կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր և ազգականի

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԷՖ. ԶՐԱՃԵԱՆԻ

Յուղարկաւորութեան տեսարանը պիտի կատարուի Կիրակի 14|27 Հոկտեմբեր ժամը 2ին (Ռ. Ե.) Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Շիշլիի Ազգ. Գերեզմանատունը։

Բերա, 10 Հոկտ. 1912

Կը խնդրուի ծաղկեպսակ չղրկել

Մահադդ չընդունողներին կը խնդրուի ներկայս իբր այն նկատել։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՇԱՐԺՈՒՄ

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԸ ԵՒ ՎԼԻՊԱՅՈՐ ՀԱՅ ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐԸ

Թուրքերէն պաշտօնաթերթերու ատեն բաւական թատ հայ զինուորներ վիրաւորած և թերաած էին մայրաքաղաքս։ Ս. Պատրիարք Հօր հրամանագրով, երկէ թաղերը գրուեցան պատերազմի նպատակաւորութեան, որպէս զի հայ վիրաւորեալներու ուր հիւանդանոցներուն մէջ պատապարուելու մասին տեղեկութիւն տրուի, բան ամամ յատուկ քահանայի մը միջոցաւ անոնց կրօնական պէտքերը հոգացուելու համար։

ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ

ԹՈՒՂ. ԽՈՐՀՐԴՈՅ ՄՅՈՒՐՈՒԹԻՒՆԸ

Զինուորագրութեան նոր օրէնքին 75րդ յօդուածին սրանագրութեանց հետեւողութեամբ Պատերազմական նախարարութեան կողմէ վերջերս ձեռնարկուած ըլլալով 30–45 տարիքը ունեցող քրիստոնէից ևս արձանագրութեան քննութեանց և զինուորագրութեան գործողութեանց, վերոյգրեալ էնք հարկ եղած դիմումները ընել Բ. Դըբան մասն և դիտել տալով այդպիսի անօրինութիւնի մը երկրին համար յառաջ գալիք բարոյական և տնտեսական անհարմար հետեւանքները, խնդրած էնք այդ գործողութեանց խափանումը։

Մեր այս դիմումները Նախարարաց Խորհրդոյ կողմէ նկատուած թեան տակ ունեցած ըլլալով որոշուեցաւ գործադրեցնել ձեռնարկուած գործողութիւնները, և այս անգամ Պատերազմական նախարարութեան կողմէ հարկ եղած հրամանները տրուած են այդ մասով թէ Պոլսոյ և թէ գաւառական զինուորական իշխանութեանց։

Արդ՝ պատասխան այս անօրինութիւնն որոշմամբ Բ. Ս. Ժողովոյ, հաղորդելով Զ'ով ի տեղեկութիւն Մամա Ազգաթարար

Պատր. Հայոց Թուրքիոյ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ա. ԱՐՇԱՐՈՒՆԻ

ՍԵՐԱՍՏԻՈՅ Աւաղեղը Հոկտ. 13 թուականով հետեւեալը կը հեռագրի Գասարիաքարան. «Հաստատ զինուորական օրէնքին և սովորութիւններուն, որով պէտք է վարուիլ նիզամիկ զինուորները իրենց գտնուած վայրերուն մէջ երեք ամիս մարզանք ընելէ յետոյ պահեստիներու կարգը կ'անցնին, մարզանքի այդ ժամանակամիջոցը իրենց բանակներու կեդրոնին մէջ անցընելու կ'ստիպին և առանց մուտեէնէի ժամանակ տալու, իբրեւ պահեստի անմիջապէս զէնքի տակ կը կոչեն, ինչ որ չատերը վնասներու կ'ենթարկէ։ Կը խնդրուի այս մասին հարկ եղածը անօրինել։

***

Առաջնորդը ուրիշ հեռագրով մը հաղորդեալը կ'ըսէ. «Կարգ մը զինուորներ եօգլամայի մէջոյին կամ ներկայ չկարենալով գտնուիլ և կամ օտար երկիր ելլալով, չեն կրցած հարկ եղած արձանագրութիւնները կատարել տալ իրենց «մուխտարի»։ Միւս կողմէ «եօթլամա»էն յետոյ կարգ մը զինուորներ առանց «մուխտարի»ի մնացած ելլալով հանդերձ դեռ զէնքի տակ կը մնան։ Այս պարագաները պատճառ կ'ելլան որ շատ մը ընտանիքներ խղճալի վիճակի մէջ ու անօգնական փոքրիկները մնան։ կը խնդրուի հարկ եղած դիմումները կատարել։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ, որ իր տարութեան պատճառով վերջերս Պատրիարքարան չէր իջներ, ապաքինած ելլալով, երէկ այցելեց Պատրիարքարանի նոր շէնքը։ Ն. Սրբազնութիւնը պատ մը եկաւ նստաւ իր պաշտօնատեղն։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ հոգեւոր հովիւ Տ. Գնէլ Ծ. Վ. Գալէմքարեան Թրիա Օլիայէ հոկտ. 6 թուականով կը գրէ Պատրիարքարան թէ պատարագած է Պաղրատ. քաղաքին մէջ և քարոզած։ Պատարագին ներկայ գտնուած են նահանգապետը, քաղաքապետը ու զինուորական հրամանատարը։ Տ. Գնէլ Վ. իր գրոյն կցած է ընդարձակ տեղեկագիր մը, որուն մէջ կ'ըսէ